

Leksička analiza hrvatskog i poljskog modno-odjevnog nazivlja

Kanižanec, Ana Marija

Master's thesis / Diplomski rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:131:817358>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-09**

Sveučilište u Zagrebu
Filozofski fakultet
University of Zagreb
Faculty of Humanities
and Social Sciences

Repository / Repozitorij:

[ODRAZ - open repository of the University of Zagreb
Faculty of Humanities and Social Sciences](#)

Sveučilište u Zagrebu
Filozofski fakultet
Odsjek za zapadnoslavenske jezike i književnosti
Katedra za poljski jezik i književnost

Ana Marija Kanižanec

LEKSIČKA ANALIZA HRVATSKOG I POLJSKOG
MODNO-ODJEVNOG NAZIVLJA

Diplomski rad

Mentorica: prof. dr. sc. Ivana Vidović Bolt

Komentor: dr. sc. Miroslav Hrdlička

Zagreb, prosinac 2022.

Sadržaj

1. Uvod	3
2. Moda i odjeća – definiranje pojmova	4
3. Povijesni pregled odijevanja i modnih fenomena	5
3.1. Moda XV. stoljeća i prve polovice XVI. – miješanje talijanske i francuske mode	6
3.1.1. Ivana Orleanska (1412.–1431.)	6
3.2. Usponi i padovi modnih promjena XVI. i XVII. stoljeća	7
3.2.1. Katarina de' Medici (1519. – 1589.)	8
3.2.2. Elizabeta I. (1533. – 1603.)	8
3.3. Modne revolucije XVIII. stoljeća	9
3.3.1. Marija Antoaneta (1755. – 1793.)	10
3.4. Izumi XIX. stoljeća i korak prema XX. stoljeću i suvremenom	11
3.4.1. Kraljica Viktorija (1819. – 1901.)	12
4. Leksikologija i leksik	13
5. Analiza hrvatskih i poljskih modnih i odjevnih naziva prema postanku	14
5.1. Jezično posuđivanje i jezici u kontaktu	14
5.1.1. Utjecaj francuskog jezika	15
5.1.2. Utjecaj njemačkog jezika	18
5.1.3. Utjecaj engleskog jezika	19
5.1.4. Utjecaji iz drugih jezika	21
5.1.4.1. Latinski i talijanski jezik	21
5.1.4.2. Turski jezik i posuđenice iz orijentalnih jezika	23
5.1.4.3. Posuđenice iz ukrajinskog, rumunjskog, mađarskog i ruskog jezika	24
5.1.4.4. Praslavenski i staroslavenski jezik	25
5.1.5. Tablica analiziranih primjera	26
5.2. Adaptacije posuđenih leksema	27
5.2.1. Fonološka adaptacija	28
5.2.2. Morfološka adaptacija	30
5.3. Jezik posrednik	31
5.4. Nazivi koji sadrže ime	32
6. Zaključak	34
7. Popis modno-odjevnih predmeta	36
8. Literatura	42
9. Sažetak	46

9.1. Sažetak	46
9.2. Streszczenie	46
9.3. Summary	47

1. Uvod

Tijekom povijesti dolazilo je do mnogo različitih i drastičnih promjena vezanih uz socijalni aspekt našeg života, a jedna od tih promjena tiče se mode i odijevanja. Moda i odjeća postale su intrigantan fenomen s obzirom da su tijekom povijesti bile jedan od ključnih čimbenika u utvrđivanju i razlikovanju društvenog statusa osobe, a ubrzo su njihov utjecaj shvatili i ljudi na višim, moćnijim položajima u društvu te su to pretvorili u svoju korist. Osim zaštite kao prvotne zadaće odjeće, ona ima i druge važne funkcije. Odjeća predstavlja identitet, način izražavanja osobe i kao što će biti prikazano u diplomskom radu, ona tijekom povijesti uz pomoć mode postaje simbolom moći te odlično sredstvo u prenošenju stavova i jačanju popularnosti javne osobe.

U diplomskom ćemo se radu baviti leksičkim posuđivanjem u hrvatskom i poljskom jeziku, odnosno preuzimanjem leksičkih elemenata iz jezika davatelja u jezik primatelj, fokusirajući se na modno-odjevno nazivlje tih dvaju jezika. Rad je podijeljen u tri glavne cjeline: povijesni pregled modnih promjena, zatim analiza posuđenih leksičkih jedinica u hrvatskom i poljskom jeziku te posljednja cjelina, korpus modno-odjevnih leksema popisani u paru (poljski / hrvatski par) abecednim redoslijedom. Na početku rada ćemo definirati pojmove mode i odjeće, a zatim dolazi kratak pregled modnih inovacija i trendova u razdoblju od XV. do XXI. stoljeća. Kratak povijesni pregled mode potkrijepljen je modnim ikonama iz svakog perioda, a ikone pokazuju ne samo način odijevanja karakterističan za određeno razdoblje, nego i što je tada odjeća predstavljala i simbolizirala te koliku je ulogu igrala u kreiranju osobe kao ikone. Budući da se diplomski rad fokusira na modno-odjevno nazivlje hrvatskog i poljskog jezika, važno je napomenuti kako ćemo u radu analizirati primjere modno-odjevnih predmeta preuzetih iz knjige *Modowe rewolucje* (2019) poljske autorice Karoline Żebrowske, a popis opisanih predmeta nalazi se na kraju rada nakon zaključka. Cilj diplomskog rada je istražiti podrijetlo poljskih i hrvatskih naziva i usporediti kakav je utjecaj stranih jezika (francuskog, njemačkog, talijanskog, latinskog, engleskog, turskog, ukrajinskog, mađarskog, rumunjskog, ruskog, praslavenskog i staroslavenskog) u procesu jezičnog posuđivanja. Kako bismo lakše razumjeli što se točno podrazumijeva pod pojmom leksička analiza, u četvrtom ćemo poglavlju definirati pojmove poput leksikologije, leksema i leksika i pojasniti što je njihovo područje proučavanja i njihovu funkciju. Nakon opisivanja svih potrebnih termina nužnih za razumijevanje analize hrvatskog i poljskog modno-odjevnog nazivlja, dolazi spomenuta analiza, koja je podijeljena upravo prema podrijetlu naziva, odnosno u osam kategorija od kojih

svaka sadržava jedan ili više stranih jezika. Prvi dio analize odnosi se na proces jezičnog posuđivanja i opisivanja kako je određeni strani jezik imao utjecaj na poljski i hrvatski jezični sustav. Drugi dio analize tiče se fonološke i morfološke adaptacije posuđenih leksema. Također uz proces jezičnog posuđivanja pojavljuje se i pojam jezik posrednik, kojeg ćemo izdvojiti pred kraj analize te cjelokupnu analizu završiti primjerima koji sadrže određeno ime kao komponentu. Analizom hrvatsko-poljskog korpusa pokazat ćemo koji su strani jezici imali najveći utjecaj u jezičnom posuđivanju na ta dva jezika, zatim postoji li mogućnost da hrvatski i poljski jezik posuđuju isti naziv za isti predmet iz istog jezika davatelja te kolika je sličnost ili razlika u adaptiranju naziva u jezične sustave hrvatskog i poljskog jezika u usporedbi s izvornim stranim jezikom.

2. Moda i odjeća – definiranje pojmova

Na samom početku diplomskog rada dotaknut ćemo se pojmova koji su nam u fokusu, a to su moda i odjeća, odnosno odijevanje. Veza između ta dva pojma uska je i uzajamna, međutim ipak su to dva različita pojma koja nam je važno razjasniti kako bismo mogli u daljnju analizu samog korpusa i nazivlja vezanog uz njih. Jedan od načina definiranja pojma mode je da je to jezik znakova, neverbalan sustav komuniciranja koji ima svoj rječnik i gramatiku, a poput svih jezika ima svoje različite varijante, odnosno dijalekte (Lurie 2002: 165). Rječnik mode uključuje sve odjevne predmete, ali i frizure, ornamentiku, nakit, modne dodatke i šminku te je izložen vremenskim promjenama i stoga sadrži i moderne i arhaične riječi, dijalektalne riječi, kolokvijalizme, domaće riječi i riječi stranog podrijetla (Isto: 166). Moda prema Klaiću (1988: 896) drugačije je prirode, ona je ono što odgovara ukusu vremena, naročito u pogledu odijela i običaja, a također uz nju dodaje i samo podrijetlo riječi koje dolazi iz francuskog jezika, ali ima korijen u latinskoj riječi *modus* u značenju način. Klaić drugačije pristupa pojmu u usporedbi s Alison Lurie, koja donosi definiciju iz lingvističke perspektive. Uz njih spomenut ćemo još jednu definiciju mode koju donose Anić i Goldstein u *Rječniku stranih riječi* (1999), a prema kojima je moda ono što prevladava u općem ukusu, odijevanju, ponašanju i krugu zanimanja u jednom razdoblju i jednoj zajednici, dok u novijem *Rječniku* (2007) modu definiraju kao određen način života, odijevanja, ponašanja, koji je svojstven jednom razdoblju, društvu, grupi. Te definicije nisu zapravo jako različite jedna od druge, no možemo reći da je novija malo konkretnija.

Unatoč mnogim i različitim definicijama pojma mode, to nije slučaj kada je riječ o definiranju odjeće, odnosno odijevanja. Odijevanje se definira kao zaštita cijelog ili pojedinih dijelova tijela raznovrsnim pokrivalima od prirodnih i umjetnih materijala (Ravlić 2006: 34). Iako pojam odijevanja nije tako težak za definiranje naspram mode, i kod njega nailazimo na poteškoće, odnosno različita tumačenja toga koja joj je točno funkcija i koji su sve razlozi zašto se čovjek uopće odijeva. Odjeća zasigurno ima više funkcija, no prvotna ili osnovna funkcija joj je zaštita od vanjskih čimbenika, odnosno vremenskih neprilika. Osim što štiti čovjeka, ona mu omogućava i oblik komunikacije s okolinom i svijetom jer se njome čovjek otvara i zapravo stupa u kontakt sa svojom okolinom (Cvitan-Černelić 2002: 14). Odijevanje, koje je svojstveno samo čovjeku, može se objasniti pomoću tri razloga, a to su čovjekova potreba da zaštiti svoje tijelo, želja da uljepša svoj izgled i naposljetku stid (Deslandres 2002: 43). Uz objašnjenja koja donosi Yvonne Deslandres navest ćemo jednu drugačiju perspektivu. Ono što François-Marie Grau (2013: 7–8) iznosi kao najvažniju funkciju odjeće je da znači, što preuzima od R. Barthesa, a pojašnjava da je ona simbol moći, vlasti, suprotstavljanja, razlikovanja između klasa, naroda, zanimanja te pojedinaca. Upravo ćemo te simbole i promjene prikazati u idućem poglavlju diplomskog rada koji sadržava kratki pregled povijesti mode i odijevanja.

3. Povijesni pregled odijevanja i modnih fenomena

Povijest odijevanja može se podijeliti na tri osnovne etape. Prva etapa pokriva razdoblje antike i ranog srednjeg vijeka, odnosno razdoblje do prve značajnije promjene koja dolazi drugom polovicom XIV. stoljeća, kada se do tada gotovo nepromijenjen antički nabrani kostim mijenja pojavom krojenog kostima, koji naglašava razliku među spolovima (Cvitan-Černelić 2002: 12). Stoga moda u današnjem značenju nastaje u trenutku kada odijevanje postaje odrazom stanja duha, odnosno ona napušta svoju ulogu održavanja društvene tradicije, a do te je promjene došlo upravo spomenutim odstupanjem u kostimu kada se u muškoj odjeći uvode hlače (*polj.* *spodnie*), odnosno dolazi do karakteristične uporabe razdvojenih dijelova gornje i donje odjeće (Isto: 51). Ženska će odjeća slijediti proces promjene i tako se razviti od lagane i nabrane haljine (*polj.* *suknia*) prema sve izraženijem oblikovanju tijela. Promatrajući modu XV. stoljeća može se zaključiti da su glavna središta upravo u Italiji te da karakteristike poput pravilnih i skladnih nabora, usklađenosti tijela i odjeće dolazi iz Italije, ali dekorativnost i maštovitost dolaze iz francuske pokrajine Burgundije (Isto: 52). Druga se etapa nadovezuje na pojavu krojenog kostima u XIV. stoljeću i traje do kraja XVIII. stoljeća, kada dolazi do

transformacija u društvenom i tehnološkom području, a posljednja etapa proteže se na suvremeno razdoblje, u kojem moda zahvaljujući ubrzanom razvitku tehnologije, komunikacije i masovne proizvodnje prelazi sva prijašnja ograničenja (geografska, vjerska, društvena i sl.). Povijesni pregled odijevanja koji slijedi raspodijeljen je prema povijesnim razdobljima s XV. stoljećem kao početkom i XX. stoljećem kao krajem. Uz svako stoljeće ukratko su istaknute bitne i za tadašnje vrijeme revolucionarne promjene, a kako bi se lakše razumjela njihova značajnost i utjecaj na ostatak modne industrije potkrijepljene su slavnim ličnostima kao nositeljima tih promjena.

3.1. Moda XV. stoljeća i prve polovice XVI. – miješanje talijanske i francuske mode

Renesansa odjeća, kako muška tako i ženska, odstupa, odnosno prekida tradiciju sa srednjovjekovnom modom. Talijanska odjeća XV. stoljeća nije doživjela utjecaj gotike, stoga je uspjela stvoriti modu koja je istovremeno puno prirodnija i puno raskošnija, što se potvrđuje na djelima venecijanskog slikarstva (Grau 2013: 41). Francuski kralj Karlo VIII. invazijom na Italiju 1494. godine započinje razdoblje tzv. talijanskih ratova, koji traju sve do 1559. godine (Black 2020: 115), a tim kontaktom dviju različitih kultura dolazi do promjene i u svijetu mode, čime se talijanski utjecaji šire u druge dijelove Europe. U usporedbi francuske i talijanske mode postoje mnoge razlike, ali one najveće su u bogatstvu tkanina, ukrasa i boja koje su zastupljenije u talijanskoj modi. Vrhunac renesansne mode dolazi za vrijeme vladanja francuskog kralja Franje I., kada raskošima tkanina, ornamenata i boja nema kraja. Tadašnji muškarci nose kratki haljetak sa širokim izrezom kako bi se vidjela raskošna košulja, a preko prsluka (*polj.* kamizelka) nose kratki ogrtač bez rukava ili širok i dugačak kaput (*polj.* *plaszcz*) sašiven od raznih tkanina, dok se kod ženske odjeće javljaju dva nova dodatka – *vertugade*, podsuknja kojom katkad prolazi prsten od vrbova pruća i *basquine*, odnosno predak steznika (Grau 2013: 43–44).

3.1.1. Ivana Orleanska (1412.–1431.)

Kao prvu po redu predstavnicu modnih promjena izdvajamo jednu od zanimljivijih povijesnih junakinja – francusku sveticu Ivanu Orleansku. Osim po svom velikom osvajačkom pothvatu kada 1429. godine zauzima francuski grad Orléans, a također je i poznata po svojem

nekonvencionalnom odijevanju zbog kojeg su je tadašnji ljudi kritizirali i osuđivali. Kako je Ivana Orleanska bila aktivna ratnica, u svojim pohodima, ali i u slučajevima kada se susretala s kraljem, nosila je mušku odjeću, koja je uključivala i nošenje viteškog oklopa (*polj.* zbroja). Uz praktičnost koju joj je omogućavala muška odjeća, njeno nošenje muške odjeće predstavljalo je i simbol skromne čistoće (Žebrowska 2019: 37). Ivana Orleanska napušta tadašnju žensku modu i odijeva se u skladu s muškom francuskom modom XV. stoljeća, što znači da je nosila podstavljene tunike, široke kapute, pelerine (*polj.* peleryna), košulje (*polj.* koszula), bričese (*polj.* bryczesy), dublete (*polj.* dublet), ali i oružje (Isto). U proces suđenja među glavnim optužbama su upravo bile njene odjevne kombinacije koje nisu priličile jednoj dami. Opisivali su ju kao lišenu ženske pristojnosti jer se odijevala u tabar (*polj.* tabard) i surcoat (*polj.* surcot) od zlatne tkanine, a osim činjenice kako se odijevala, francuski su autoriteti probleme vidjeli i u modernosti i bogatstvu njezine odjeće koje se kosilo s njezinim seljačkim podrijetlom, no odbijala se odreći svojih načela i načina odijevanja sve do smrti 1431. kada je spaljena na lomači (Isto: 37–39).

3.2. Usponi i padovi modnih promjena XVI. i XVII. stoljeća

U drugoj polovici XVI. stoljeća dolazi do novog modnog vala koji zahvaća Europu, a proizlazi iz Španjolske. Naime, radi se o strožem modnom stilu kojeg karakteriziraju tamnije boje umjesto veselih i svjetlijih, odjeća postaje kruća te su uvedene točne odredbe kako se smiju koristiti tkanine (Grau 2013: 45). Međutim, ubrzo tu strogost nadmašuje još veća i raznolikija raskoš, koja se razvila na dvoru francuskih kraljeva Karla IX. i Henrika III. Kako su se vjerski ratovi smirivali, tako se ta mirnoća počela odražavati i na španjolskoj modnoj strogoći, čime se ona polako povukla i u idućem stoljeću prepustila dominantnost francuskoj modi. Sve ono što je španjolska moda određivala u XVI. stoljeću, XVII. stoljeće mijenja – boje postaju ponovno svijetle, ukočenost nestaje, muški prsluk postaje tanji, nabrani ovratnici padaju na ramena, a ženska je tkanina često ukrašena cvjetnim uzorkom te dekolte postaje dublji, ali prikriven velom od čipke (Isto: 53–55). Spomenute promjene uvode se početkom XVII. stoljeća kada Francuskom vlada kralj Luj XIII., dok drugom polovicom XVII. stoljeća za vrijeme vladavine Luja XIV. prevlast dobiva moda versajskog dvora, čija se popularnost širi brzinom munje i čije novitete i promjene prati čitava Europa. Neke od promjena koje se događaju u muškoj modi su to da se uvode kravata (*polj.* krawat) od čipki i vrpce, zatim široke hlače do koljena koje zapravo nalikuju suknji, i habit (*polj.* szustokor), dok ženske haljine (*polj.* suknia) postaju šire, dodatno

ukrašene zlatnim trakama i čipkom te dekoltei postaju otvoreniji i otkrivaju ramena (Isto: 59–60). Burno i obilno promjenama XVI. stoljeće potkrijepljeno je pomoću dviju predstavnica koje su moć vidjele u modi i upravo preko nje dominirale francuskim i engleskim dvorom, a njihov utjecaj proširio se i na druge europske zemlje.

3.2.1. Katarina de' Medici (1519. – 1589.)

Talijanska plemkinja Katarina de' Medici sa samo četrnaest godina dolazi na francuski dvor, gdje se udaje za francuskog kralja Henrika II. i počinje mijenjati modni duh Francuske. Budući da je došla iz renesansne Italije, točnije iz same kolijevke renesanse, Firence, sa sobom je na francuski dvor donijela talijanske utjecaje i dašak promjene. Iako su njezini običaji u početku bili smatrani nečim egzotičnim, brzo su prihvaćeni. Želja joj je bila ojačati svoj položaj na dvoru i u Francuskoj zato što većina ljudi nije bila oduševljena njenom pojavom – smatrali su ju neprivlačnom i plebejkom (Žebrowska 2019: 49). Jedan od načina na koji ona mijenja modne trendove ujedno je i dio brojnih modnih legendi vezanih uz nju, a radi se o tome da je na dan svojeg vjenčanja obukla cipele s potpeticom kako bi naglasila svoju siluetu i dobila na visini i privlačnosti, a tim modnim izumom kraljica izvršava jedinstven utjecaj na tadašnje društvo (Isto). Osim toga, zaslužna je i za uvođenje običaja nošenja krutih ovratnika, tzv. *mlinsko kolo* (*polj. kryza*). Nakon smrti Henrika II., krunu nasljeđuje njezin petnaestogodišnji sin, stoga Katarina de' Medici vlada umjesto njega kao regent. Tijekom političkog uspona shvatila je da odjeća igra veliku ulogu u učvršćivanju imidža i da ona može simbolizirati snagu, ozbiljnost i dominaciju, stoga najčešće nosi haljine tamnih boja s uvezanim biserima (Isto). Iako nije samo garderoba zaslužna za njezin politički utjecaj, ona je ipak važan dio te se zbog raznih modnih izuma Katarinu de' Medici u povijesti mode ne može zanemariti.

3.2.2. Elizabeta I. (1533. – 1603.)

Elizabeta I., posljednja iz dinastije Tudora, za vrijeme svoje vladavine ojačala je englesku trgovinu i pomorstvo, a također se zalagala za razvoj književnosti i znanosti. Poput Katarine de' Medici i engleska kraljica bila je svjesna koliko je odjeća važan simbol moći. Prije Elizabete I., njezin otac Henrik VIII. promovirao je glomaznu mušku modu i brinuo o tome kako ga odjeća predstavlja, na što kasnije i Elizabeta I. pazi u svojem promicanju svečanih

kostima (Žebrowska 2019: 66). Elizabeta I. razvila je svoj jedinstveni stil, koji je obilježen bogatstvom nakita i ukrasa, ali i simbolikom koja je označavala postojanost i čistoću (Isto). Osim silnih dragulja i nakita, garderoba Elizabete I. skrivala je u svakom detalju simbole, a svaki simbol se odnosio na njezine vrline i veličanstvo. Svaki različiti cvijet ušiven na haljinama predstavljao je drugi simbol, od bijelog ljiljana koji je označavao čistoću do ružmarina koji je simbolizirao pamćenje (Isto). Koliko je bila bitna simbolika pokazuje i njezin portret iz 1602. godine slikara Nicholasa Hilliarda na kojem je Elizabeta I. prikazana u haljini koja ima ušivene motive uši i oči, podsjećajući svakoga da kraljica sve vidi i čuje, dok na rukavu ima motiv zmije kao simbol inteligencije i mudrosti (Isto: 67). Elizabeta I. uvela je Englesku u razdoblje procvata, u kojem je svoj položaj ojačala i modnom stilizacijom – neprirodnom siluetom dobivenom čipkastim korzetom (*polj.* gorset) pod haljinom, afinitetom za detalje i ornamente te poznatom kombinacijom blijedog lica sa žarko crvenom kosom.

3.3. Modne revolucije XVIII. stoljeća

Nakon smrti Luja XIV. godine 1715., dolazi do smjene u modnom svijetu, kada se svečan dvorski stil utišava i mijenja u otmjeniji i diskretniji predvođen regentom Filipom Orleanskim. Tako habit, ukrašen dugmadi po čitavoj dužini ostaje otvoren, a njegovi rukavi zavrnuti na zglobovima šake kako bi čipka košulje bila vidljiva te rukavi dobivaju ukrase u obliku krila (Grau 2013: 64). Ženska odjeća je opuštenija, a novost koja se pojavljuje je košara tzv. *panier*, odnosno podsuknja s obručem od trstike ili kitovih usi kako bi haljina (*polj.* suknia) dobila na širini (Isto). U vrijeme vladavine Luja XV. razlikuju se dva razdoblja – rokoko koji je vođen maštom te otmjenije razdoblje od 1750. godine u kojem polako počinje vladati engleski utjecaj. Upravo jedna od novosti koja dominira u vrijeme Luja XV. dolazi iz Engleske, a radi se o vrsti kaputa nazvanim redengot (*polj.* redingot). Uz redengot sve se češće nosi crna kravata vezana u čvor u zamjenu za čipkasti žabo (*polj.* žabot) (Isto: 65). Engleski utjecaj doseže vrhunac 1780. godine, kada u potpunosti mijenja dotadašnju odjeću, ali i muške i ženske frizure, a također se nose sve češće različiti tipovi šešira poput bonnet (*polj.* czepek) šešira, ali najveću popularnost ima trorogi šešir (*polj.* trikorn). Francuskom revolucijom godine 1789. društvena ravnoteža se mijenja, pa se može reći da političke i ekonomske moći plemstva prelaze na građanstvo, što se preslikava i na modu jer dvorska odjeća više nije nadahnuće gradskoj. U vrtlogu raznih događaja i utjecaja u Francuskoj i Europi tijekom XVII. i XVIII. stoljeća važno je istaknuti orijentalni utjecaj, ali i utjecaj Istočne Europe na odijevanje Zapada te pojavu tzv.

čerkeske, odnosno ruske odjeće u muškoj i ženskoj garderobi XVIII. stoljeća (Butazzi 2002: 59). A modna revolucija koja se pojavljuje u drugoj polovici XVIII. stoljeća je *pastirski* utjecaj, koji predstavlja začetak otvaranja prema pučkom svijetu jer se moda nadahnjuje pastirskim prizorima i uvodi slamu kao dekorativni element ženskih haljina ili muških prsluka, a također postaje popularan i slamnati *pastirski* šešir (*polj.* pasterka) (Isto: 53). Spomenute modne revolucije, ali i još mnoge druge promjene najbolje predstavlja iduća modna inovatorica.

3.3.1. Marija Antoaneta (1755. – 1793.)

Francuska kraljica Marija Antoaneta u povijesti ostaje zapamćena po raznim djelima i izjavama, među kojima ima i dosta mitova i legendi. Dolaskom na dvor u Versailles Marija Antoaneta upada u svijet pun svečanih ceremonija, kojima se mora prilagoditi kako bi se svidjela dvoru i narodu. Tim se zahtjevima konvencionalnosti dvora nije uspjela prilagoditi i odlučila je ići svojim putem barem što se haljina i odijevanja tiče. U kreiranju svog stila kraljici je pomogla Rose Bertin, *marchande de modes*, odnosno krojačica specijalizirana za izradu haljina, cipela, šešira, ornamenata i sl. (Žebrowska 2019: 104). Bertin je tada bila slavno ime u modnoj industriji, stoga je partnerstvo između nje i kraljice bilo uspješno, a kreacije koje su stvarale brzo su se proširile Francuskom, ali i Europom. Marija Antoaneta željela je da joj odjeća bude jednostavna i praktična kako bi se lakše mogla kretati, a haljina *robe à la polonaise* (*polj.* polonezka, *hrv.* poloneza) joj je to omogućila budući da se sastojala od opuštenog steznika i zakopčane, skraćene suknje (*polj.* spódnica) (Isto: 106). Nadalje, svoju želju za udobnošću primijenila je i u jahanju tako da je odlučila nositi jahaće hlače (*polj.* bryczesy, *hrv.* bričes) bez gornje suknje koja je inače prikrivala činjenicu da žena nosi hlače (Isto). U 80-tim godinama XVIII. stoljeća u Europu dolazi orijentalni utjecaj, čijoj raskošnosti tkanina, zasićenosti boja i različitosti ornamenata nisu mogli odoljeti ni minimalistički skloni Francuzi (Isto: 107–108). Pod utjecajem Istoka razvili su se novi modeli haljina poput *robe à la Turque*, *robe à la circassienne* te *robe à la levite*, koju je nosila i Marija Antoaneta tijekom svoje prve trudnoće (Isto: 108). Unatoč ponekim kritikama kraljičinih inovacija, njezin stil se može opisati kao jednostavan, praktičan i delikatan, a činjenica da su žene diljem Europe s iščekivanjem pratile što će kraljica iduće odjenuti samo potvrđuje da je Marija Antoaneta bila modna ikona.

3.4. Izumi XIX. stoljeća i korak prema XX. stoljeću i suvremenom

Pojava romantizma 30-ih godina XIX. stoljeća zahvatila je i modnu umjetnost, a ključna karakteristika mu je odmicanje od carske jednostavnosti pa tako suknja postaje kraća i šira, čime se dodatno naglašava već steznikom stegnut uzak struk. Nadalje, od 1840. godine pelerina sakriva poprsje i odustaje od napuhanih rukava, a od 1845. godine se vraća krinolina (*polj.* krynolina) zabačena prema natrag (Grau 2013: 83). Pojavom tkalačkih stanova početkom XIX. stoljeća pletenje postaje popularna ženska aktivnost kojom se izrađuju tople podsuknje (*polj.* halka), šalovi, toplije donje rublje i pelerine (Žebrowska 2019: 111). Riječ *sviter* (*polj.* sweter) izvorno je vezana za mušku sportsku odjeću iz Sjedinjenih Američkih Država poput bejzbola ili kajakarenja, a kasnije ulazi i u druge sportove poput skijanja i klizanja te nastaje i ženska verzija svitera koju primjerice nose atletičarke 90-ih godina XIX. stoljeća (Isto: 112). S vremenom se pletena odjeća udaljila od sportova i počela se tretirati kao neformalna odjeća prigodna boravku u prirodi ili vikendici van grada, a popularnost joj raste 30-ih i 40-ih godina prošlog stoljeća kada postaje svakodnevni dio ženske garderobe i to u raznim oblicima od kardigana (*polj.* kardigan) do dolčevitki (*polj.* golf). Također u prijelaznom razdoblju iz XIX. u XX. stoljeće revolucionarno se mijenja proizvodnja i rasprostranjenost odjevnih predmeta zahvaljujući novom izumu – šivaćem stroju. Šivaći stroj omogućio je osim serijske proizvodnje, otvaranje mnogih robnih kuća diljem Europe, čime je odjeća postala pristupačnija i jeftinija. Početak XX. stoljeća najavljuje modernost i jednostavnost koja će se u kasnijim godinama razviti u cijelosti. Žene počinju nositi haljine od laganih tkanina i ravnog kroja, brišući prijašnje stroge linije i oblike, dok muška moda dobiva konačan oblik zahvaljujući trodijelnom odijelu (*polj.* garnitur) koje se sastoji od hlača (*polj.* spodnie), prsluka i sakoa (Grau 2013: 96). Pokret, koji je znatno promijenio granice mode XX. stoljeća i napravio veliki i do tada neočekivani obrat u ženskoj modi je emancipacija. Krajem XIX. stoljeća sufražetkinje svojom aktivnošću rade promjene, no XX. stoljeće dobiva pozornicu na kojoj se ozbiljne promjene ostvaruju. Jedna od najvećih ženskih odjevnih promjena je nošenje hlača po prvi puta, što im je u prošlosti bilo zakonski zabranjeno. Inače, prve ženske hlače, odnosno ono što bi se definiralo kao odjevni predmet s dvije nogavice dizajniran isključivo za žene pojavio se u XVI. stoljeću u Italiji i nije bio namijenjen nošenju da se vidi, nego da iznad njega dolazi haljina prekrivajući činjenicu da žena nosi nešto slično muškarcu (Žebrowska 2019: 128). U nadolazećim stoljećima nije bilo potrebe za dugačkim hlačama (*polj.* pantlony) upravo zbog toga što se ženska odjeća sastojala od podsuknje, zatim gornje suknje i gornje košulje, međutim u XVIII. stoljeću vraćaju se ženske hlače nalik orijentalnim pumpericama (*polj.* pumpy) zahvaljujući kazališnim kostima, dok

početkom XIX. stoljeća ženske hlače postaju popularnije, ali ipak ne toliko popularne da su postale prihvatljive u pravom smislu riječi (Isto: 129). Uz nošenje hlača, javljaju se i suknje za tenis i bicikl, odnosno odjeća za različite sportske aktivnosti. Cijeli proces emancipacije munjevito ubrzava dolazak Prvog svjetskog rata, čime žene preuzimaju brojne muške uloge i poslove, budući da su oni na bojištima. Ta zamjena uloga, odnosno ulazak žene u muške prostore poput radionica, tvornica i sl. omogućila je ženama da nose radne bluže (*polj.* bluza), kombinezone (*polj.* kombinezon), široke hlače, što će s vremenom postati i dio njihove svakidašnje mode, dok u periodu između dva svjetska rata haljine (*polj.* sukna) otkrivaju gležnjeve, postaju ležernije i steznik se skoro pa u potpunosti gubi. Nakon Drugog svjetskog rata prevladava engleski utjecaj, razvija se sportska odjeća, poput odjeće za golf od tvida s pumpericama te u modu ulaze puloveri, odnosno sviteri (Grau 2013: 98–101).

Glavne karakteristike suvremene mode su banalizacija običaja, raznovrsnost i univerzalnost tendencija (Isto: 104). Pod banalizacijom običaja podrazumijeva se gubitak uloge odjeće kao pokazatelja društvenog položaja ili statusa, odnosno ona više nije siguran način određivanja statusa osobe koju prvi puta vidimo. Međutim i u suvremenom dobu odjeća je u jednom obliku uspjela sačuvati tu svoju funkciju pokazatelja određene pripadnosti i identiteta, a to je vidljivo u novim subkulturama koje proizvodi XX. stoljeće kao što su rokeri, pankeri, hipiji i sl. Suvremena moda pratila je u stopu nove glazbene i umjetničke fenomene. Također jedan od najrasprostranjenijih i najpopularnijih fenomena suvremene mode su traperice (*polj.* džinsy), čija dugogodišnja povijest seže u pedesete godine XIX. stoljeća, ali istinsku slavu doživljavaju drugom polovicom XX. stoljeća. Upravo su traperice primjer uspješnosti masovne proizvodnje, ali i simbol internacionalizacije i različitosti jer postoje u raznim bojama i krojevima (Isto: 113–114).

Iduća modna predstavnica u velikoj se mjeri razlikuje od prijašnjih predstavnica jer se na prvi pogled čini da nije imala ukusa i čak je i sama priznala da se za modne savjete obraćala mužu, međutim unatoč svemu imala je veliki utjecaj na druge i njime je uspjela ostvariti slične uspjehe poput drugih ikona.

3.4.1. Kraljica Viktorija (1819. – 1901.)

Engleska kraljica Viktorija prema tadašnjim kritičarima nije imala ukusa ni stila, čega je i sama bila svjesna te se često oslanjala na muževo mišljenje kada je bila riječ o odijevanju,

no gledajući njezine druge uspjehe poput ekonomskih i industrijskih zamaha moglo bi se reći da Viktorija nije imala vremena još revolucionirati i modu. Ipak njezina utjecajnost i veličina dovele su i do ostvarenja drugačijih, dugotrajnijih modnih posljedica za razliku od spomenutih prethodnica. Naime, nakon muževe smrti Viktorija je postala poznata po nošenju crnih haljina, što dovodi do širenja kulta žalosti, a također je i jedna od prvih žena zaslužnih za populariziranje bijele vjenčanice i time tradicije nošenja bijele haljine na dan vjenčanja (Žebrowska 2019: 125). Stoga iako Viktorija nije poput prethodnica transformirala modu, ipak je dovela do promjena i ono što ju je činilo drugačijom je upravo to što je zanemarivala trendove, vodila se svojim načelima i time naglasila da odjeća nije jedino što čini čovjeka.

4. Leksikologija i leksik

U ovom dijelu diplomskog rada objasniti ćemo pojmove leksikologije i leksika prije nego što počnemo s analizom leksičkih jedinica. Leksikologija je jezikoslovna disciplina, a predmet proučavanja joj je većeg opsega, međutim glavna jedinica koju proučava upravo je leksem (Žmigrodzki 2009: 14). Pojam leksem ujedno podrazumijeva apstraktnu i lingvističku jedinicu koja se sastoji od određenog leksičkog značenja i gramatičkih funkcija te jezičnih oblika preko kojih se leksem može očitovati u različitim tekstovima (Isto: 47). Leksem obično podrazumijeva jednu riječ, ali u jeziku postoje i izrazi koji se sastoje od više pojedinačnih riječi, poput frazema ili poslovice, no sve te veze se smatraju leksičkim jedinicama (Nowak 2007: 13). Leksikologija proučava i opisuje rječnik, rječnički sustav, leksičku semantiku, frazeologiju, stilistiku te leksičku statistiku iz koje preuzima metode i načela (Žmigrodzki 2009: 14). Također bitno je spomenuti kako se leksikologija bavi individualnom osnovom riječi, ali bez opisivanja gramatičke strukture riječi. Kako između gramatičke i leksičke komponente postoji uzajamna ovisnost, teško ih je ponekad odvojiti, no ipak su one zasebne discipline, svaka sa svojim različitim fokusom. Osnova leksikoloških proučavanja sastoji se od semantike, koja opisuje prirodu riječi i određuje leksičko značenje, odnosno objašnjava odnose koji postoje između riječi i stvarnosti na koju se odnose (Nowak 2007: 12).

Unutar leksikologije kao discipline razlikuju se opća i posebna leksikologija, kontrastivna i poredbena leksikologija te sinkronijska i dijakronijska deskriptivna leksikologija (Dubisz 1999: 329–330; Batan 2016: 5). U područje leksikologije ulazi i etimologija, koja je usko povezana s poredbenom i dijakronijskom leksikologijom.

Kada je riječ o leksičkom resursu, postoje dva načina na koji ga se može promatrati – kao slučajni, nesređeni skup leksičkih jedinica ili kao uređeni skup čije jedinice ostaju u semantičkim i formalnim odnosima (Dubisz 1999: 327). Drugi, uređeni skup naziva se leksik i definira se kao jezični podsustav čije su jedinice, leksemi, u višestrukim međusobnim odnosima. Uporaba određenog područja leksika vezana je uz različite uvjete i okolnosti u kojima se odvija komunikacijski proces, stoga leksikologija mora svjesno prikazati i povijesnu raslojenost leksika. Budući da je leksik podsustav koji nije konzistentan, odnosno mijenja se s vremenom i ovisno o različitim čimbenicima, usko je povezan i s drugim disciplinama poput povijesti i filozofije, a to je vidljivo i u modno-odjevnom leksiku koji sadržava riječi koje su na primjer s vremenom izašle iz svakodnevne uporabe ovisno o povijesnim okolnostima.

Velik dio hrvatskog i poljskog leksika, posebice dio leksika koji se tiče modno-odjevnih termina, čine riječi naslijeđene iz ranijih razdoblja razvitka jezika, počevši od indoeuropskog i praslavenskog. Modno-odjevenu sferu hrvatskog i poljskog jezika također čine i riječi posuđene iz drugih jezika, posebice europskih jezika budući da su oni geografski najbliži, a ujedno i najutjecajniji tijekom europske povijesti u raznim područjima života.

5. Analiza hrvatskih i poljskih modnih i odjevnih naziva prema postanku

Analizirani korpus dio je knjige *Modowe rewolucje* (2019) autorice Karoline Żebrowske. Budući da je riječ o djelu pisanom na poljskom jeziku, primjeri su prvenstveno ispisani na poljskom, a zatim su iz drugih izvora preuzete hrvatske inačice. Karolina Żebrowska se u knjizi služi poljskim modnim i odjevnim nazivljem, međutim ponekad uz poljski naziv donosi i izvorni, strani naziv, a primjeri takvih slučajeva također se nalaze u korpusu (npr. *suknia w stylu angielskim*, odnosno *robe à l'anglaise*).

5.1. Jezično posuđivanje i jezici u kontaktu

Jezici su međusobno tijekom čitave povijest dolazili u kontakt, a razlozi su različite prirode, od teritorijalnih osvajanja do trgovine, obrazovanja i sl. Iako su jezici u kontaktu, tj. dodiru od davnih dana, jezična disciplina koja se njima bavi, početak djelovanja ima dosta kasno, tek u modernom dobu. Prva istraživanja provedena su prije nešto više od sto godina, a

sam termin *jezici u kontaktu* postaje uobičajen 1953. godine pojavom djela Uriela Weinreicha *Languages in Contact* (Filipović 1986: 17). Pojavom termina *jezici u kontaktu* termin *lingvističko* ili *jezično posuđivanje* polako je izašao iz upotrebe jer se pojmom *jezici u kontaktu* obuhvaća šire područje od izraza *jezičnog posuđivanja* (Isto: 17). Dvije su mogućnosti kada jezici dolaze u kontakt – prva je kada se neka riječ jezika davatelja preuzima u sustav jezika primatelja, a druga je kada govornik odluči naučiti strani jezik (Isto: 17). Osim preuzimanja riječi iz jezika davatelja, riječ se može preuzeti i preko jezika posrednika u kojem se upotrebljavala kao posuđenica, što je i slučaj u nekoliko primjera u spomenutom korpusu.

Kod jezičnog posuđivanja Bloomfield razlikuje dva tipa, dijalekatsko i kulturno, odnosno intimno posuđivanje, a glavna razlika između ta dva tipa je u tome što se u kulturnom posuđivanju preuzima riječ iz stranog jezika (Isto: 29). Također tip kulturnog ili intimnog posuđivanja daje i različite rezultate pa tako su kulturni dodiri ograničeni na leksičko posuđivanje, dok dodiri kod intimnog posuđivanja mogu zahvatiti fonologiju, morfologiju i sintaksu jezika primatelja (Sočanac 2005: 9). Nadalje, sam proces posuđivanja započinje prijenosom modela iz jezika davatelja u jezik primatelj, što će kasnije u analizi biti objašnjeno i potkrijepljeno primjerima iz korpusa. Potrebno je i spomenuti kako dugotrajnom uporabom nekih posuđenica, svijest o njihovom podrijetlu nestaje, dok neke strane riječi nikada ne steknu status posuđenica jer nisu ušle u širu uporabu u jeziku primatelju te nisu prošle potpuni proces adaptacije (Isto: 9–10).

5.1.1. Utjecaj francuskog jezika

Višestoljetni i bogati odnosi između Hrvatske i Francuske počinju još za vrijeme Franaka, kada je Francima priznato pravo nad Dalmacijom, ali iznimka ostaju gradovi na obali koji su pod bizantskom vlašću (Hercigonja 1986: 39, prema Dabo-Denegri 2005: 115). U vrijeme vladavine Karolinga važnu ulogu odigrat će benediktinci koji su u Hrvatsku došli iz Monte Cassina i Akvileje te Reimsa i Arrasa jer će njihova samostanska središta postati bitna za duhovna stvaralaštva i latinsko pismo, a zatim će dolaskom cistercita zapisani biti i prvi galicizmi u hrvatskom jeziku (Raukar 1997: 294, prema Dabo-Denegri 2005: 115). Nekoliko stoljeća kasnije, veza Hrvatske i Francuske jača tijekom vladavine Anžuvina, kada se trgovinski i gospodarski kontakti razvijaju. Uz njih važan je i književni kontakt jer na naša područja dolazi popularna francuska viteška proza, a s njome i nove prilagođene riječi francuskog podrijetla (Dabo-Denegri 2005: 116). Ni Dubrovačka Republika ne ostaje

izostavljena kada je u pitanju francuski utjecaj, upravo zbog toga što je Dubrovačka Republika bila jaka pomorska, trgovinska sila koja je privlačila putnike, hodočasnike, trgovce iz raznih zemalja, uključujući i iz Francuske, čime francuski jezik postaje sve češći u uporabi. Međutim, u doba prosvjetiteljstva francuski je jezik cvjetao diljem europskog kontinenta i u obliku posuđenica ušao u brojne europske jezike. U XVIII. i XIX. stoljeću u hrvatski jezik se preuzimaju riječi iz francuskog, ponajviše one riječi vezane uz pravo i upravu (Štimac 2008: 87). Osim izravnog preuzimanja, veći broj riječi je u hrvatski ušao neizravnim putem, odnosno preko jezika posrednika koji je najčešće bio njemački, a rjeđe talijanski jezik (Isto). Njemački je bio posrednik ne samo za hrvatski jezik, nego i za cijeli dio srednje, istočne i jugoistočne Europe, time uključujući i poljski jezik. Budući da je njemački igrao ulogu posrednika, on zapravo u lingvističkom kontekstu postaje jezik davatelj (Ljubičić 2002-2003: 255, prema Dabo-Denegri 2005: 118), stoga gledajući postanak riječi prema posljednjem jeziku kao posredniku za hrvatski bi to bio njemački jezik, a za njemački francuski (Dabo-Denegri 2005: 118). Veza između Poljske i Francuske također je važna i posebna jer posuđenice iz francuskog jezika u poljskom nisu rezultat geografske blizine ili osvajanja i prisvajanja teritorija, nego su rezultat kulturnih kontakata uvjetovanih vladavinom Henryka Valoisa, zatim brakom poljskih vladara s francuskim (Władysław IV., Jan Kazimierz, Jan III. Sobieski), ali i spomenutog doba prosvjetiteljstva kada francuski jezik dominira Europom (Bochnakowa 2012: 25).

Kako je Francuska bila vodeća zemlja po pitanju mode i odijevanja, a time i vodeća u literaturi o toj tematici, upravo francuski jezik ima snažniji utjecaj od bilo kojeg drugog jezika na postanak modno-odjevnog nazivlja.

Primjeri posuđenica iz francuskog jezika

- 1) polj. beret (*lat.* birretum, *franc.* béret), hrv. beretka (*franc.* béret)
- 2) hrv. bergère šešir / pastirski šešir (*franc.* bergère)
- 3) polj. bluza (*franc.* blouse), hrv. bluza (*franc.* blouse)
- 4) polj. bransoleta (*franc.* bracelet)
- 5) hrv. bonnet (*franc.* bonnet)
- 6) polj. dekolt (*franc.* décolleté), hrv. dekolte (*franc.* décolleté)
- 7) polj. dublet (*franc.* doublet), hrv. dubleta (*franc.* doublet)
- 8) polj. falbana (*franc.* falbala), hrv. volan (*franc.* volant)
- 9) polj. garderoba (*franc.* garde-robe), hrv. garderoba (*franc.* garde-robe)

- 10) polj. garnitur (*franc. garniture*)
- 11) polj. golf (*franc. col roulé*)
- 12) polj. gorset (*franc. corset*), hrv. korzet (*franc. corset*)
- 13) polj. kalosz (*franc. galoché*)
- 14) polj. kamizelka (*franc. camisole*)
- 15) polj. kombinezon (*franc. combinaison*), hrv. kombinezon (*franc. combinaison*)
- 16) polj. kołnierz (*st.franc. collier*)
- 17) polj. kostium (*franc. costume*), hrv. kostim (*franc. costume*)
- 18) polj. koszula w stylu królowej (*franc. chemise à la reine, robe en chemise*)
- 19) polj. krawat (*franc. cravate*), hrv. kravata (*franc. cravate*)
- 20) hrv. krinolina (*franc. crinoline*)
- 21) hrv. manšeta (*franc. manchette*)
- 22) polj. negligiz (*franc. négligé*), hrv. negliže (*franc. négligé*)
- 23) polj. pantalony (*franc. pantalon*), hrv. pantalone (*franc. pantalon*)
- 24) hrv. rever (*franc. revers*)
- 25) polj. peleryna (*franc. pelerin*), hrv. pelerina (*franc. pelerin*)
- 26) polj. peruka (*franc. perruque*), hrv. perika (*njem. Perücke ← franc. perruque ← tal. perrucca*)
- 27) polj. polonezka (*franc. robe à la polonaise*), hrv. poloneza ili kraljičina haljina (*franc. polonaise*)
- 28) polj. suknia w stylu angielskim (*franc. robe à l'anglaise*)
- 29) polj. suknia w stylu tureckim (*franc. robe à la Turquie*)
- 30) polj. suknia w stylu czerkieskim (*franc. robe à la circassienne*)
- 31) polj. suknia w stylu lewity, czyli starotestamentowego pomocnika kapłana (*franc. robe à la levite*)
- 32) polj. surcot (*franc. surcot*), hrv. surcoat (*franc. surcot*)
- 33) polj. sylwetka (*franc. silhouette*), hrv. silueta (*franc. silhouette*)
- 34) polj. szal (*franc. chale ← perz. szal*)
- 35) polj. szustokor (*franc. justaucorps*)
- 36) polj. tabard (*franc. tabard*)
- 37) polj. toaleta (*franc. toilette*), hrv. toaleta (*franc. toilette*)
- 38) polj. trikorn (*franc. tricorne*)
- 39) polj. żakiet (*franc. jacquet*)
- 40) polj. żabot (*franc. jabot*), hrv. žabo (*franc. jabot*)

Proučavajući primjere francuskih posuđenica u hrvatskom i poljskom jeziku može se uočiti prisutnost primjera koji su u napisanom obliku prilagođeni hrvatskom i poljskom jeziku (npr. *polj.* kostium, *hrv.* kostim), dok također ima i primjera napisanih u izvornom obliku, odnosno jeziku (npr. *hrv.* bonnet, *polj.* tabard). Do te pojave dolazi zbog neujednačenosti pisanja u doba kada su se pojavile i tijekom razdoblja prilagodbe (Štimac 2008: 93). Većina primjera u hrvatskom i poljskom jeziku primjer je jednočlanih naziva, dok su primjeri poput *bergère šešir* / *pastirski šešir*, *kraljičina haljina*, *koszula w stylu królowej* i *suknia w stylu tureckim* višočlani nazivi. Primjeri *bergère šešir* / *pastirski šešir*, *kraljičina haljina* su dvočlani nazivi (pridjevna skupina + imenica), a primjeri *koszula w stylu królowej* i *suknia w stylu tureckim* skupine su višočlanih naziva koje se sastoje od imenice i dopuna (prijedlog + imenica + pridjev).

5.1.2. Utjecaj njemačkog jezika

Međusobno jezično posuđivanje između hrvatskog i njemačkog počinje već u praslavenskom razdoblju, kada u prvim stoljećima nove ere u kontakt dolaze Germani i Slaveni, a o tom utjecaju i kontaktu svjedoče riječi preuzete iz pragermanskog, gotskog i zapadnogermanskih dijalekata koje su prisutne u svim slavenskim jezicima (Štimac 2008: 67). Intenzivniji odnosi počinju u XVI. stoljeću kada kraljem Češke, Ugarske i Hrvatske postaje Ferdinand I. Habsburški, od kojeg nadalje tijekom idućih šest stoljeća kreće vladavina habsburških vladara (Dragičević 2005: 85). Za razliku od hrvatsko-njemačkog odnosa, poljsko-njemački odnosi započinju samim stvaranjem poljske države, no intenzivniji odnosi se razvijaju tijekom XII. stoljeća kada u Poljsku dolaze njemački trgovci i redovnici, a također je njemačka kultura dominirala i poljskim dvorom budući da su se poljski kraljevi poput Bolesława Hrabrog i Mieszka II. oženili Njemicama (Lewaszkiwicz 2015: 92). U XIII. stoljeću počinje masovna kolonizacija poljskih područja, kod kojih s vremenom dolazi do potpune ili djelomične germanizacije. Kasnija postupna polonizacija Njemaca koja se odvija u XIV. i XV. stoljeću povezana je s njemačko-poljskom dvojezičnom situacijom, koja je pogodovala prijemu brojnih leksičkih jedinica njemačkog podrijetla (Isto: 93–94). Snažan utjecaj njemačkog jezika dogodio se u XVIII. stoljeću i na hrvatskom i poljskom području, kada je njemački uveden u školstvo, sudstvo i vojsku. Svoju dominantnu ulogu na hrvatskom i poljskom području njemački je izgubio u XX. stoljeću, odnosno 1918. godine dvama ključnim događajima – raspadom Austro-Ugarske i poljskim ponovnim stjecanjem samostalnosti.

Primjeri posuđenica iz njemačkog jezika

- 1) polj. *frak* (*njem.* Frack), hrv. *frak* (*njem.* Frack)
- 2) hrv. *jakna* (*njem.* Jacke, *engl.* jacket, *tal.* giacca)
- 3) polj. *klapa* (*njem.* Klappe)
- 4) polj. *kryza* (*njem.* Krös, Kresen)
- 5) polj. *lakieriek* (*engl.* lacquer, *njem.* lackieren)
- 6) polj. *pantofel* (*njem.* Pantoffel), hrv. *pantofule* (*njem.* Pantoffel)
- 7) hrv. *perika* (*njem.* Perücke ← *franc.* perruque ← *tal.* perrucca)
- 8) polj. *pumpy* (*njem.* Pumphose), hrv. *pumperice* (*njem.* Pumphose)

Iz navedenih posuđenica iz njemačkog jezika uočavamo kako su svi primjeri jednočlani nazivi te određenu mjeru podudaranja u preuzimanju istog njemačkog naziva (*Frack*, *Pantoffel*, *Pumphose*) u hrvatski i poljski (*frak*, *pantofel*, *pumperice*). Osim što je njemački prisutan kao jezik davatelj, u jednom primjeru vidimo i njegovu ulogu kao jezika posrednika (pr. *perika*), o čemu ćemo kasnije više reći.

5.1.3. Utjecaj engleskog jezika

Povijest englesko-poljskog jezičnog kontakta seže u XV. stoljeće kada sve više Poljaka odlazi u Englesku na studij, a Englezi, posebice Škoti naseljavaju Poljsku. Prekretnica u odnosima Poljske i Engleske događa se u XVIII. stoljeću kada je sklopljen trgovački ugovor između Engleske i Gdanjska te se u tom razdoblju počinje uspostavljati i politički odnos (Wiśniakowska 2010: 7). Za razliku od poljskog ranijeg kontakta s engleskim, hrvatski jezik bilježi utjecaj u XIX. stoljeću, međutim dodiri između hrvatskog i engleskog postaju snažniji drugom polovicom XX. stoljeća, odnosno sa završetkom Drugog svjetskog rata. Utjecaj engleskog jezika na hrvatski najčešće je uvjetovan potrebom imenovanja preuzetog predmeta ili pojma iz jezika davatelja, ali nezanemariva je i moć angloameričke kulture kao motivacijskog sredstva za preuzimanje engleskih elemenata u hrvatski i druge jezike (Nikolić-Hoyt 2005: 179). Prisutnost engleskih posuđenica i riječi neprestano raste kako u hrvatskom tako i u poljskom jeziku, upravo zbog moći kulture i dominacije engleskog jezika u obrazovnim institucijama te ogromnom tehnološkom pomaku koji omogućuje nove vrste komuniciranja i

primanja informacija, ali i sa sobom donosi novu terminologiju poput računalne. U usporedbi s francuskim ili čak i njemačkim koji su u prošlim stoljećima bili dominantni jezici, posebice francuski kada je riječ o modi i odijevanju, u suvremeno vrijeme tu ulogu i utjecaj preuzeo je engleski jezik kako u hrvatskom i poljskom tako i u drugim jezicima. Njegova dominacija drugom polovicom XX. stoljeća vidljiva je i u modno-odjevnom nazivlju, što potkrepljuju i sljedeći primjeri, ali također su iznenađujući i primjeri za koje ne bismo pomislili da su u hrvatskom i poljskom jeziku prisutni još od XIX. stoljeća.

Primjeri posuđenica iz engleskog jezika

- 1) polj. bandana (*engl.* bandanna)
- 2) polj. bryczesy (*engl.* breeches), hrv. bričes (*engl.* breeches)
- 3) polj. džinsy (*engl.* jeans), hrv. traperice (*engl.* trapper)
- 4) polj. kardigan (*engl.* cardigan), hrv. kardigan (*engl.* cardigan)
- 5) hrv. jakna (*njem.* Jacke, *engl.* jacket, *tal.* giacca)
- 6) polj. lakier (*engl.* lacquer, *njem.* lackieren)
- 7) polj. legginsy (*engl.* leggings), hrv. tajice (*engl.* tights)
- 8) hrv. mlinsko kolo (*engl.* ruff)
- 9) polj. redingot (*engl.* riding coat), hrv. redengot (*franc.* redingote ← *engl.* riding-coat)
- 10) polj. sweter (*engl.* sweater), hrv. sviter, pulover (*engl.* sweater, *engl.* pullover)
- 11) hrv. šal (*engl.* shawl ← *perz.* šāl)
- 12) polj. top (*engl.* top), hrv. top (*engl.* top)
- 13) polj. trampki (*engl.* tramp), hrv. tenisice (*engl.* tennis)
- 14) polj. tweed (*engl.* tweed), hrv. tvid (*engl.* tweed)

Iz popisa primjera engleskih posuđenica prevladavaju jednočlani nazivi, izuzev hrvatskog primjera za vrstu ovratnika – *mlinsko kolo* koji se sastoji od pridjeva i imenice. Promatrajući primjere može se reći kako je velik broj posuđenica, odnosno naziva – poput *džinsy* / traperice, *kardigan* / *kardigan*, *top* / *top* – relativno nov u usporedbi s posuđenicama iz drugih jezika, budući da engleski ima najjači utjecaj upravo u prošlom stoljeću.

5.1.4. Utjecaji iz drugih jezika

Osim brojnijih posuđenica iz francuskog, njemačkog i engleskog jezika, korpus sadržava i manji broj primjera iz drugih jezika koji su nadalje predstavljeni. Jezici o kojima se radi su latinski, talijanski, turski, ukrajinski, rumunjski, mađarski, ruski te praslavenski i staroslavenski. Budući da je u korpusu za svaki od navedenih jezika znatno manji broj primjera u usporedbi s francuskim, njemačkim i engleskim jezikom, podijelit ćemo te jezike i njihove primjere u četiri skupine:

- latinski i talijanski jezik
- turski jezik i posuđenice iz orijentalnih jezika
- ukrajinski, rumunjski, mađarski i ruski jezik
- praslavenski i staroslavenski jezik.

Skupinu čine dva ili više srodna jezika kako bismo ih lakše mogli proučavati, uz izuzetak treće skupine koja sadržava najmanji broj primjera (jedan primjer iz svakog jezika, sveukupno četiri primjera) te su iz tog razloga ukrajinski, rumunjski, mađarski i ruski u istoj skupini.

5.1.4.1. Latinski i talijanski jezik

Posuđenice iz latinskog jezika u poljski najstarijeg su podrijetla i u jezik ulaze u vrijeme usvajanja kršćanstva na poljskom području, stoga su prve posuđenice vezane uz religiju. U kasnijem srednjem vijeku u poljskom se pojavljuju latinske posuđenice vezane uz biblijski rječnik, botaniku i sl., a sam broj latinizama znatno se povećao u razdoblju XVI. i XVII. stoljeća (Szewczyk 2016: 28–29). Latinski jezik je za Hrvatsku i Poljsku bio most do kulture zapadne Europe, ali u početku ograničen samo na osobe plemićkog podrijetla. Ograničenje je u primjeru Poljske oslabilo u XVII. stoljeću, kada se pojavljuje makaronizacija, odnosno dodavanje latinskih umetaka poljskim riječima i izjavama bez pokušaja da se asimilira u poljski jezik (Isto: 29). Latinski je jezik bio korišten u različitim područjima života, od liturgije, diplomacije do književnosti, znanosti i obrazovanja. U vrijeme kada je latinski bio u usponu u Poljskoj (XVI. stoljeće) dolazi i do jezičnih dodira s talijanskim jezikom jer Poljaci odlaze na studij u Italiju, a kako se renesansne ideje šire Europom tako i Talijani dolaze u Poljsku. Osim toga, talijanski se jezik pojavio i na dvoru zahvaljujući sklapanju poljsko-talijanskog braka između kralja

Sigismunda Starog i Bone Sforze. Talijanske posuđenice bile su prvenstveno vezane uz dvorski život i umjetnost, uključujući modu, a iako je utjecaj bio prisutan i u narednim stoljećima, sve je više slabio (Szewczyk 2016: 31).

Talijansko-hrvatski odnosi započinju puno prije nego što je to bio slučaj s talijansko-poljskim odnosima. Također talijansko-hrvatski odnosi su i intenzivniji te ono što čini veliku razliku u usporedbi s poljskim je geografska blizina koja je omogućila drugačiji razvoj talijansko-hrvatskih odnosa. Jezični dodiri na obalnom području između slavenskog i romanskog stanovništva pripadaju bliskom posuđivanju, a tijekom procesa standardizacije i talijanskog (XVI. stoljeće) i hrvatskog jezika (XVIII. stoljeće) sve više dolazi i do kulturnog posuđivanja kojima se popunjuju praznine jezika primatelja (Sočanac 2005: 19). Proučavajući hrvatsko obalno područje od Istre, Dalmacije do Dubrovnika možemo uočiti različite oblike talijanskog jezika od najranijeg doba. Tako se u Istri od srednjeg vijeka razvija dvojezičnost između istroromanskog i mletačkog, u Dalmaciji prevladava mletački i varijacije dalmatskog jezika, a u Dubrovniku dominantnu ulogu ima talijanski jezik utemeljen na toskanskom. U XIX. stoljeću dolazi do jezičnog posuđivanja talijanizama vezanih uz glazbu, umjetnost, trgovinu, pomorstvo i bankarstvo zbog nepostojećih domaćih izraza i na taj način određeni talijanizmi ulaze u proces standardizacije hrvatskog jezika (Isto: 24). Već u idućem stoljeću talijanski gubi dominantnost, a hrvatsko-talijanska dvojezičnost postupno nestaje. Ono što treba naglasiti je činjenica da su u hrvatski standardni jezik primarno preuzeti stručni termini iz talijanskog standardnog jezika, ali i da se u brojnim slučajevima talijanskih posuđenica radi o stoljetnim dodirima između talijanskih narječja i hrvatskih mjesnih govora stoga izvor posuđenica ne mora nužno biti standardni talijanski jezik (Isto).

Primjeri posuđenica iz latinskog i talijanskog jezika

- 1) polj. beret (*lat.* birretum, *franc.* béret)
- 2) hrv. bračolet (*tal.* braccialetto)
- 3) polj. but (*lat.* botta)
- 4) hrv. dolčevitka (*tal.* dolcevita)
- 5) hrv. jakna (*njem.* Jacke, *engl.* jacket, *tal.* giacca)
- 6) hrv. habit (*lat.* habitus)
- 7) hrv. hlače (*holče ← *lat.* calcea)
- 8) hrv. kolar (*tal.* collare)
- 9) polj. koszula (*lat.* casula), hrv. košulja (*lat.* casula)

- 10) polj. krynolina (*tal. crinolino*)
- 11) polj. kurtka (*rum. scurtă, mađ. kurta, lat. curtus*)
- 12) polj. mankiet (*tal. manichetto*)
- 13) polj. marynarka (*tal. marinara*), hrv. sako (*tal. sacco*)
- 14) hrv. kaput (*tal. cappotto*)
- 15) hrv. perika (*njem. Perücke ← franc. perruque ← tal. perrucca*)
- 16) polj. skarpetka (*tal. scarpetta*)
- 17) hrv. tabar (*tal. tabarro*)
- 18) polj. tunika (*lat. tunica*), hrv. tunika (*lat. tunica*)
- 19) polj. welon (*tal. velo*), hrv. veo (*lat. velum*)

Među posuđenicama iz latinskog i talijanskog jezika prisutni su isključivo jednočlani nazivi. Primjeri *koszula / košulja* i *tunika / tunika* jedini su primjeri gdje se može vidjeti podudaranje s latinskim jezikom u oba jezika. Nadalje, u oba jezika veća je zastupljenost talijanizama, nego latinizama.

5.1.4.2. Turski jezik i posuđenice iz orijentalnih jezika

Turski jezik dolazi u kontakt s hrvatskim početkom XV. stoljeća u vrijeme snažnog prodiranja Osmanskog Carstva. Također preko turskog jezika preuzete su i riječi arapskog i perzijskog podrijetla, što je vidljivo u primjerima iz korpusa. Turcizme je na hrvatskom području širila turska vojska i administracija, a u jezik su uglavnom preuzeti izravnim posuđivanjem (Esih 1942: 6). Što se tiče turskih posuđenica u poljskom jeziku, iako u korpusu nemamo takvih primjera, one su u poljskom prisutne od XVI. stoljeća, kada dolazi do poljskog kontakta s Turskom, a najveći dio turskih posuđenica dolazi preko jezika posrednika kao ukrajinskog ili rumunjskog (Szewczyk 2016: 31).

- 1) hrv. čarapa (*tur. çorap ← arap. gäwräb ← perz. gūrāb*)
- 2) hrv. čizma (*tur. çizme*)
- 3) hrv. lakirana cipela (*njem. Lack ← tal. lacca ← arap. lakk ← perz. lāk; mađ. cipellő, cipő*)
- 4) hrv. marama (*tur. mahrama*)

Uz malobrojne primjere posuđenica iz turskog jezika nailazimo i na jedan primjer posuđenice iz orijentalnih jezika, konkretnije iz arapskog, odnosno perzijskog jezika. Primjer se ujedno ističe po tome što je višočlani, tj. dvočlani naziv koji se sastoji od pridjeva i imenice (*lakirana cipela*), dok su ostali primjeri jednočlani nazivi.

5.1.4.3. Posuđenice iz ukrajinskog, rumunjskog, mađarskog i ruskog jezika

Posuđenica iz ukrajinskog, rumunjskog, mađarskog i ruskog jezika u korpusu nema puno, štoviše korpus sadržava samo po jedan primjer iz svakog od spomenutih jezika. Budući da je riječ o samo četiri primjera, ukratko ćemo predstaviti utjecaj četiriju jezika na poljski, odnosno hrvatski jezik. Ukrajinski utjecaj na poljski jezik u XV. stoljeću vidljiv je samo u regionalnom poljskom jeziku, što se kasnije u XIX. mijenja, a upravo je preko ukrajinskog jezika poljski usvojio niz orijentalnih riječi (Szewczyk 2016: 30). U usporedbi s ukrajinskim, mađarski kasnije utječe na poljski jezik tijekom vladavine Stefana Batoryja i posuđenice su uglavnom vezane uz vojni jezik, ali kao što je ukrajinski zaslužan za orijentalizme u poljskom, tako su preko mađarskog usvojene i neke rumunjske posuđenice (Isto: 31), što može biti slučaj s poljskim primjerom *kurtka*. Mađarski je također utjecao i na hrvatski jezik i to od kraja IX. stoljeća kada je započeo proces kulturne i jezične razmjene tih dvaju naroda, a spajanje Mađara i Hrvata u zajedničku instituciju – Austro-Ugarsku Monarhiju, pogodovalo je miješanju kultura i jezičnih odnosa (Žagar-Szentesi 2005: 52). Kulturno i jezično miješanje trajat će zapravo do raspada Monarhije, iako mađarski utjecaj počinje slabjeti od XVII. stoljeća. Ruski jezik s druge strane nikada nije imao direktni kontakt s hrvatskim jezikom, budući da su geografski bili jako udaljeni, stoga je dolazilo do kulturnog tipa posuđivanja (Menac 2005:149–150). Do intenzivnijeg posuđivanja dolazilo je u XIX. stoljeću kada hrvatski leksikografi posežu za stranim, slavenskim rječnicima, među kojima je bio i ruski, a uz ruske rječnike veliku ulogu u XIX. stoljeću igrala je i ruska književnost. Utjecaj ruskog jezika na poljski drugačijeg je intenziteta nego na hrvatski. Naime, ruski jezik ostavlja najveći utjecaj tijekom razdoblja triju podjela Poljske u XVIII. stoljeću te se taj utjecaj ponovno obnavlja nakon Drugog svjetskog rata (Szewczyk 2016: 32).

- 1) polj. kozak (*ukr. kozák*)
- 2) polj. kurtka (*rum. scurtă, mađ. kurta, lat. curtus*)

- 3) hrv. lakirana cipela (*njem.* Lack ← *tal.* lacca ← *arap.* lakk ← *perz.* lák; *mađ.* cipellö, cipő)
- 4) hrv. oklop (o (b)- + sklop (s- + ekspr. ≈ *rus.* klopotát'))

Među primjerima ponovno se spominje jedan dvočlani naziv – lakirana cipela – budući da se sastoji od imenice koja dolazi iz mađarskog jezika. Od preostala tri primjera, jednom podrijetlo nije najjasnije. Naime, WSJP navodi kako postoje tri mogućnosti podrijetla naziva *kurtka*, dok Arcta (1921: 116) kao moguće podrijetlo spominje samo latinski.

5.1.4.4. Praslavenski i staroslavenski jezik

Praslavenski jezik zajednički je prajezik svih postojećih i mrtvih slavenskih jezika, a govorio se na prijelazu iz VI. u VII. stoljeće (Prelog 2011: 9). Budući da su Slaveni bili široko rasprostranjeni, javila se potreba za stvaranjem užih teritorijalnih zajednica, a njihovim stvaranjem postupno su se razvili i različiti dijalekti iz kojih će se kasnije oblikovati i osamostaliti slavenski jezici. Iz tih okolnosti razvija se prvi slavenski zapisani jezik – staroslavenski. Najstariji zapisi staroslavenskog nalaze se u crkvenim knjigama iz X. i XI. stoljeća, a budući da je on najstariji zapisan slavenski jezik, po fonološkim i morfološkim karakteristikama najbliži je praslavenskom i time važan u rekonstrukciji jezika (Isto: 10). Važno je spomenuti i činjenicu kako je staroslavenski jezik posuđivao i iz drugih jezika, poput latinskog i njemačkog, što dovodi do razmišljanja kako su snažno zapravo jezici međusobno isprepleteni i povezani.

- 1) polj. czepek (*prasl.* *čerѣкъ)
- 2) hrv. muško odijelo (*odjenuti*: o (b)- + *prasl.* *děti (*rus.* det', *polj.* dziać)
- 3) polj. halka (*prasl.* chala), hrv. podsuknja (pod- + *prasl.* *sukati)
- 4) hrv. kaljača (*prasl.* i *stsl.* kalѣ)
- 5) hrv. prsluk (*prasl.* i *stsl.* pѣrsѣ)
- 6) polj. płaszcz (*prasl.* *plaščь)
- 7) polj. pasterka (*polj.* pasterz ← *prasl.* *pastyrѣ)
- 8) polj. spodnie (*prasl.* *jъzpodъnъ)
- 9) polj. spódnica (*prasl.* *jъzrodѣ), hrv. suknja (*prasl.* *sukati: plesti, okretati (*rus.* sukát', *polj.* sukmana: suknja) ← *lit.* suhti: vrjeti)

- 10) polj. stanik (*prasl. *stanъ*), hrv. grudnjak (*prasl. *grōdъ*)
- 11) polj. suknia (*prasl. *sukъna*), hrv. haljina (*prasl. *xala, *xalъ*)
- 12) polj. szata (*prasl. *šata / *šatъ*), hrv. ruho (*prasl. *ruxo*)
- 13) hrv. trorogi šešir (tro- + *prasl. i stsl. rogъ*)
- 14) polj. zbroja (*prasl. *sb-brojiti*)

U primjerima prevladavaju jednočlani nazivi, osim dva višočlana hrvatska primjera - *muško odijelo* i *trorogi šešir*. Oba primjera sastoje se od pridjeva i imenice. Proučavajući primjere vidimo da se hrvatski i poljski primjeri često *razvijaju* iz glagola ili nazivi nastaju pomoću određenih prefiksa. Među primjerima ističe se primjer *polj. suknia* i *hrv. suknja*. Naime, suknja je u XIV. stoljeću u Poljskoj označavala mušku i žensku nošnju, ali danas ona označava haljinu, a ne predmet koji pokriva dio tijela od struka nadalje kao u hrvatskom jeziku. Također možemo primijetiti kako u hrvatskom i u poljskom jeziku prevladavaju primjeri s podrijetlom u praslavenskom jeziku, međutim zanimljive su tri hrvatske iznimke (*kaljača*, *prsluk* i *trorogi šešir*) kod kojih se navodi i praslavenski i staroslavenski jezici kao podrijetlo.

5.1.5. Tablica analiziranih primjera

Nakon proučavanja hrvatskih i poljskih modno-odjevnih leksema i određivanja podrijetla svakog primjera iz korpusa, slijedi tablica kako bismo dosadašnji dio analize lakše zaokružili u jednu cjelinu. Uspoređujući brojnost, odnosno količinu posuđenica prisutnih u hrvatskom i poljskom jeziku dolazimo do sljedećih podataka:

PODRIJETLO	HRVATSKI PRIMJERI	POLJSKI PRIMJERI
Francuski jezik	23	32 +1*
Njemački jezik	4	5
Engleski jezik	9	11
Talijanski jezik	6	5
Latinski jezik	5	4
Turski jezik i orijentalizmi	2	/
Ukrajinski jezik	/	1
Mađarski jezik	1	/

Rumunjski jezik	/	1
Ruski jezik	1	/
Staroslavenski jezik	3*	/
Praslavenski jezik	6	10

U tablici se pod poljskim primjerima francuskog podrijetla nalazi znak zvjezdice uz broj 1, koji označava primjer *kolnierz* budući da on ima podrijetlo u starofrancuskom. Znak zvjezdice nalazi se i uz broj hrvatskih primjera staroslavenskog podrijetla, gdje označava da ta tri primjera imaju podrijetlo i u praslavenskom jeziku, odnosno da nisu pravovaljani primjeri samo staroslavenskog jezika. Također treba napomenuti kako su primjeri kod kojih se navodi više od jednog podrijetla pribrojani pod prvi po redu navedeni jezik, odnosno primjer *polj. beret* (*lat. birretum, franc. béret*) ubrojen je samo pod latinski jezik, *hrv. jakna* pod njemački, *polj. lakierek* pod engleski i *polj. kurtka* pod rumunjski jezik. U tablicu nisu uvršteni primjeri koji su u poljski i hrvatski ušli preko jezika posrednika, a radi se o pet primjera koji su u analizi kasnije izdvojeni (poglavlje 5.3.) zbog drugačije prirode ulaska u jezik za razliku od ostalih primjera kod kojih je proces ulaska bio izravan (jezik davatelj – jezik primatelj odnos).

5.2. Adaptacije posuđenih leksema

Kako se vidi iz primjera u korpusu, zastupljen je manji broj primjera koji su napisani izvorno u obliku strane riječi u usporedbi s većim brojem primjera koji su se prilagodili hrvatskom i poljskom jezičnom sustavu. U vrijeme kada se po prvi puta pojavljuju modno-odjevni nazivi za određene predmete, u hrvatskom i poljskom jeziku nema naziva koji bi zamijenio stranu riječ pa ih oni pokušavaju pronaći u nestandardnim idiomima ili ih se prilagođava hrvatskom, odnosno poljskom tvorbom (Štimac 2008: 102). Međutim, za većinu naziva uvode se strane riječi, ponajviše kao što uočavamo u korpusu iz francuskog i engleskog jezika, u fonetskom obliku jednakom izvornom obliku. To su *strane riječi* ili *modeli jezika davatelja* (Isto), a nekoliko primjera iz korpusa su: *décolleté, costume, shawl, cardigan*. Nakon što su posuđene jedinice preuzete, teže ostaju u obliku *kompromisne replike* ili *tuđice*, što označava da nakon što ih je jezik primatelj preuzeo dolazi do djelomične supstitucije pomoću domaćih elemenata (Isto), a primjeri bi bili: *hrv. décolleté-a, costume-a, shawl-a, cardigan-a / polj. décolleté-u, costume-u, shawl-a, cardigan-u*. Kada naziv nauče govornici jezika primatelja

dolazi do skoro potpune supstitucije i govorimo o *posuđenicama* ili *replikama* (Isto) poput hrv. *dekolte, kostim, šal, kardigan* / polj. *dekolt, kostium, szal, kardigan*. Proces posuđivanja počinje od preuzimanja modela iz jezika davatelja u jezik primatelj, u ovom slušaju u hrvatski i poljski jezik, a zatim model proživljava razne adaptacije u jeziku primatelju sve do trenutka kada postaje potpuno integriran u svojem konačnom obliku unutar jezika primatelja. Tijekom procesa posuđivanja dolazi do supstitucije, kojom se svaki aspekt modela promijeni i zamijeni ekvivalentom iz jezika primatelja te importacije, kojom replike preuzimaju aspekte iz jezika davatelja (Isto: 103). Stupnjevi supstitucije i importacije utvrđuju se tijekom analize leksičkih jedinica, a analiza se provodi na fonološkoj, morfološkoj i semantičkoj razini. U daljnjoj analizi ćemo pokazati promjene na fonološkoj i morfološkoj razini, ali ne i na semantičkoj razini, koja će samo ukratko biti objašnjena. Semantička razina sastoji se od adaptacije značenja modela i semantičkog posuđivanja. Semantičko posuđivanje odnosi se na preuzimanje značenja iz jezika davatelja na već postojeću riječ u jeziku primatelju, što je na modno-odjevnoj strukturi teško pronaći, budući da se radi o vremenu nastanka novih izraza, a ne značenja koja se posuđuju, a također nema ni preciznih rječnika koji točno opisuju neke modno-odjevne izraze (Isto: 105).

5. 2. 1. Fonološka adaptacija

Analiza fonološke adaptacije ili transfonemizacije temelji se na uspoređivanju fonoloških sustava između jezika davatelja (francuskog, njemačkog, engleskog, talijanskog, turskog, ukrajinskog i mađarskog) i jezika primatelja (hrvatskog i poljskog).

Na temelju usporedbe fonema jezika davatelja i primatelja postoje tri osnovne adaptacije fonema:

- 1) nulta transfonemizacija (fonemi koji su jednaki u oba jezika i bez poteškoća ulaze u jezik primatelj)
- 2) djelomična ili kompromisna transfonemizacija (fonemi koji su međusobno slični, ali se i razlikuju po nekim svojstvima, u jeziku primatelju se zamjenjuju najbližim odgovarajućim ekvivalentom)
- 3) slobodna transfonemizacija (fonemi za koje ne postoji ekvivalent u jeziku primatelju) (Filipović 1986: 73, cit. prema Sočanac 2005: 11).

Primjeri pojave fonološke i kasnije morfološke adaptacije potkrijepljeni su s nekoliko primjera iz korpusa kako bismo vidjeli i dobili dojam o kakvim je sve adaptacijama riječ, a same fonološke i morfološke adaptacije neće biti detaljnije analizirane budući da to nije tema diplomskog rada.

Primjeri nulte transfonemizacije:

franc. garniture > *polj.* garnitur (*franc.* /g/ > *polj.* /g/)

franc. manchette > *hrv.* manšeta (*franc.* /ʃ/ > *hrv.* /š/)

njem. Garderobe > *polj.* garderoba (*njem.* /g/ > *polj.* /g/)

njem. Frack > *hrv.* frak (*njem.* /a/ > *hrv.* /a/), *polj.* frak (*njem.* /a/ > *polj.* /a/)

njem. Jacke > *hrv.* jakna (*njem.* /j/ > *hrv.* /j/)

engl. jeans > *polj.* džinsy (*engl.* /dʒ/ > *polj.* /ž/)

engl. breeches > *hrv.* bričes (*engl.* /i:/ > *hrv.* /i/)

tal. braccialetto > *hrv.* bračolet (*tal.* /b/ > *hrv.* /b/)

tal. crinolino > *polj.* krynolina (*tal.* /k/ > *polj.* /k/)

tal. dolcevita > *hrv.* dolčevitka (*tal.* /tʃ/ > *hrv.* /č/)

tal. manichetto > *polj.* mankiet (*tal.* /m/ > *polj.* /m/)

tur. mahrama > *hrv.* marama (*tur.* /r/ > *hrv.* /r/)

ukr. kozák > *polj.* kozak (*ukr.* /k/ > *polj.* /k/)

Primjeri djelomične ili kompromisne transfonemizacije:

franc. jabot > *hrv.* žabo (*franc.* /ɔ/ > *hrv.* /o/)

franc. revers > *hrv.* rever (*franc.* /ɛ/ > *hrv.* /e/)

engl. pullover > *hrv.* pulover (*engl.* /ʊ/ > *hrv.* /u/)

engl. tramp > *polj.* trampki (*engl.* /æ/ > *polj.* /a/)

tal. cappotto > *hrv.* kaput (*tal.* /pp/ > *hrv.* /p/)

Primjeri slobodne transfonemizacije:

njem. Perücke > *hrv.* perika (*njem.* /ə/ > *hrv.* /a/)

mađ. cipellö > *hrv.* cipela (*mađ.* /ö/ > *hrv.* /a/)

5. 2. 2. Morfološka adaptacija

U procesu morfološke adaptacije morfemi jezika davatelja usklađuju se s morfološkim sustavom jezika primatelja, što se ponajprije odnosi na osnovni oblik posuđenice, a zatim na morfološke kategorije (Sočanac 2005: 13). Riječ koja se preuzima od jezika davatelja u jezik primatelj sastoji se od dvije vrste morfema – slobodnog i vezanog, od kojih vezani morfem može biti nulti, dok slobodni morfem može sam činiti riječ (Filipović 1986: 117). Analiza posuđenica stoga počinje od osnovnog oblika, koji je neutralnog morfološkog polazišta. Unutar morfološke strukture također postoje tri tipa adaptacije:

- 1) nulta transmorfemizacija (slobodni + nulti vezani morfem)
- 2) kompromisna transmorfemizacija (slobodni + strani vezani morfem)
- 3) potpuna transmorfemizacija (slobodni + domaći vezani morfem) (Sočanac 2005: 13).

Primjeri nulte transmorfemizacije:

franc. corset > *hrv.* korzet, *polj.* gorset

franc. volant > *hrv.* volan

njem. Frack > *hrv.* frak, *polj.* frak

njem. Pantoffel > *polj.* pantofel

engl. cardigan > *hrv.* kardigan, *polj.* kardigan

Nultu transmorfemizaciju čine modeli od slobodnog morfema (npr. *corset*), koji nakon što prođu fonološku adaptaciju, prolaze integraciju na morfološkoj razini na kojoj ostaju nepromijenjeni (npr. *korzet*) (Dabo-Denegri 2005: 131).

Primjeri kompromisne transmorfemizacije:

franc. pelerin > *hrv.* pelerina (*franc.* pelerin-**ø** > *hrv.* pelerin-**a**)

franc. silhouette > *hrv.* silueta (*franc.* silhou-**ette** > *hrv.* silu-**eta**)

franc. toilette > *hrv.* toaleta (*franc.* toil-**ette** > *hrv.* toal-**eta**), *polj.* toaleta (*franc.* toil-**ette** > *polj.* toal-**eta**)

engl. sweater > *hrv.* sviter (engleska riječ (osnova + sufiks) sweater > posuđenica u hrvatskom (osnova + strani sufiks) sviter), *polj.* sweter (engleska riječ (osnova + sufiks) sweater > posuđenica u poljskom (osnova + strani sufiks) sweter)

Posuđenice *pelarina*, *silueta*, *toaleta* zadržavaju iz jezika davatelja transfonemiziran vezani morfem, uz kojeg replike još dobivaju nastavak –a kao oznaku ženskog roda, čime se tvori kompromisna transmorfemizacija (Isto: 132).

Primjeri potpune transmorfemizacije:

njem. Jacke > *hrv.* jakna (*njem.* Jack-**e** /ə/ > *hrv.* jakn-**a**)

njem. Klappe > *polj.* klapa (*njem.* Klapp-**e** /ə/ > *polj.* klap-**a**)

mađ. cipellö > *hrv.* cipela (*mađ.* cipell-**ö** > *hrv.* cipel-**a**)

Potpuna transmorfemizacija podrazumijeva da replike zamjenjuju ili dodaju domaći sufiks umjesto stranog sufiksa, kao što je to slučaj u primjerima ženskog roda *Jacke* i *Klappe* kod kojih se sufiks –e /ə/ zamjenjuje domaćim sufiksom –a (Dragičević 2005: 105), dok je u mađarskom primjeru prisutan slučaj u kojem mađarski model ima samo jedan slobodni morfem kao osnovu koja završava s vokalom (najčešće je to –e ili kao u našem primjeru –ö), koji se tijekom adaptacije gubi i na njegovom mjestu dolazi hrvatski nastavak –a za ženski rod (Žagar-Szentesi 2005: 71–72).

5.3. Jezik posrednik

U modno-odjevnom leksiku hrvatskog i poljskog jezika bitnu ulogu ima i jezik posrednik budući da iz korpusa vidimo kako nisu sve posuđenice izravno iz jezika davatelja ušle u jezik primatelj. Posredno posuđivanje temelji se na posredniku preko kojeg jezik davatelj dolazi u dodir s jezikom primateljem, a sam posrednik može biti jezik ili masovni mediji – novine, radio, televizija, kazališta i sl. (Filipović 1986: 50). Budući da se jezici poput mađarskog, njemačkog, francuskog, turskog isprepliću u velikoj mjeri vremenski i prostorno na hrvatskom području dolazi do jezičnog posredovanja, čije primjere možemo naći u korpusu, dok je u slučaju poljskog jezika u korpusu manja zastupljenost primjera jezičnog posredovanja. Kod jezika posrednika također je važno pitanje postaje li on zapravo jezik davatelj u procesu jezičnog posuđivanja, što bi značilo da je primjerice riječ preuzeta iz francuskog preko njemačkog u hrvatski zapravo germanizam, odnosno jezik davatelj bi joj bio njemački, dok bi

njemačkom jeziku jezik davatelj bio francuski (Ljubičić 2002-2003: 255, cit. prema Dabo-Denegri 2005:118). Na sljedećim primjerima iz korpusa vidjet ćemo ulogu jezika posrednika:

- 1) hrv. lakirana cipela (*njem.* Lack ← *tal.* lacca ← *arap.* lakk ← *perz.* lāk) – primjer *lakirana* u hrvatski dolazi preko njemačkog kao posrednika, dok je izvorni jezik, odnosno davatelj perzijski jezik, međutim na ovom primjeru vidimo duži proces jezičnog posredovanja koji obuhvaća više od dva jezika.
- 2) hrv. redengot (*franc.* redingote ← *engl.* riding-coat) – primjer francuskog kao jezika posrednika
- 3) hrv. čarapa (*tur.* çorap ← *arap.* gāwṛāb ← *perz.* gūrāb) – također primjer perzijskog kao jezika davatelj, dok arapski i turski imaju ulogu jezika posrednika.
- 4) hrv. perika (*njem.* Perücke ← *franc.* perruque ← *tal.* perrucca) – primjer njemačkog kao posrednika u hrvatskom jeziku, dok je u njemački jezik riječ došla preko francuskog kao posrednika.
- 5) polj. szal (*franc.* chale ← *perz.* szal), hrv. šal (*engl.* shawl ← *perz.* šāl) – primjer gdje je perzijski jezik davatelj i u poljskom i hrvatskom, međutim jezici posrednici su različiti – u poljskom je francuski posrednik, dok je u hrvatskom engleski jezik posrednik.

5.4. Nazivi koji sadrže ime

U modno-odjevnom korpusu nalazimo mali broj naziva koji su nastali terminologizacijom osobnih ili mjesnih imena. Ime ulazi u korpus nazivlja neke struke ili samostalno po formuli imena (*apelativ*) ili kao sastavni dio dvočlane ili višečlane skupine (Štimac 2008: 159). U korpusu koji smo analizirali ne nalazimo dvočlane ili višečlane nazive, nego samo apelativne primjere, a to su:

- 1) kardigan (*engl.* cardigan) – pleteni kaputić nazvan prema britanskom časniku Jamesu Thomasu Brundellu, XVII. grofu od Cardigana (Štimac 2008: 160)
- 2) kozak (*ukr.* kozák) – čizme koje su nosili vojnici Kozaci, narod formiran na donjem Dnjepru u Ukrajini (Markowski 2001: 416; WSJP pregledano: 12. IV. 2022.)

- 3) kravata (*franc. cravate*) – ukrasna traka nazvana prema imenu *Croate*, koja je u Francuskoj postala poznata u vrijeme kada su ju hrvatski konjanici nosili u službi Habsburške Monarhije (Štimac 2008: 160)
- 4) tvid (*engl. tweed*) – izvoran naziv *harris-tweed*, naziv je za škotsku tkaninu s otoka Harrisa (Isto).

6. Zaključak

Tijekom povijesti događale su se razne promjene u različitim aspektima čovjekovog života, a jedna od njih upravo je promjena odijevanja iz godine u godinu, iz stoljeća u stoljeće. Moda i odijevanje imaju duboke korijene u našim životima, međutim procvat doživljavaju u razdoblju renesanse, kada uz pomoć trgovine i bolje geografske povezanosti, na europski kontinent dolaze nove tkanine, ornamenti, ideje i boje. Od tada pa do današnjeg vremena, moda se prilično promijenila, a do promjena je dolazilo mijenjanjem društva i okolnosti u kojima su se ljudi nalazili. Uspoređujući XVI. i XX. stoljeće, možemo uočiti kako i koliko se moda prilagodila i zapravo bila odraz stanja u kojem su se tadašnja društva nalazila, pa tako žena s početka XX. stoljeća može odjenuti hlače ili opušteniju, do gležnjeva dugu haljinu, što joj prije običaji i društvena pravila nisu dozvoljavala. Osim što nam omogućuju drugačiji pogled u povijest, moda i odijevanje također imaju i druge funkcije u čovjekovom životu, kao što smo spomenuli u uvodnom dijelu i pojasnili pomoću definicija drugačijih perspektiva. Budući da su moda i odijevanje prisutni u ljudskom životu od samog početka, nije iznenađujuća činjenica da je sam leksik mode i odijevanja bogat i raznovrstan. To potvrđuje i dio hrvatskog i poljskog modno-odjevnog leksika, koji je bio u fokusu diplomskog rada. Sam korpus modno-odjevnog nazivlja sadržava 71 poljski i 71 hrvatski primjer (ukupno 142 primjera), a temelji se na knjizi *Modowe rewolucje* poljske autorice Karoline Żebrowske i on je samo manji dio ogromnog modno-odjevnog nazivlja kojeg svaki od jezika sadrži. Istraživanje podrijetla modno-odjevnih predmeta iz korpusa pokazalo je kako ukupno dvanaest jezika ima utjecaj na spomenut korpus. Jezici o kojima je riječ su francuski, engleski, njemački, talijanski, latinski, turski, ukrajinski, rumunjski, mađarski, ruski, staroslavenski i praslavenski.

Nadalje analizirajući i promatrajući podatke iz tablice (5.1.5.), možemo zaključiti kako francuski i engleski imaju značajniji utjecaj na hrvatsko i poljsko nazivlje u usporedbi s drugim jezicima, što je razumno budući da su tijekom povijest oba jezika bila dominantna kada je u pitanju bilo stvaranje novih odjevnih predmeta, a time automatski i naziva. Ujedno najveći utjecaj i danas i na hrvatsko i poljsko modno-odjevno nazivlje ima engleski jezik. Bliski geopolitički odnosi u povijesti između Hrvatske i država poput Italije, Njemačke, Mađarske i Turske rezultirali su brojnim posuđenicama, što se može preslikati na sličan način i na Poljsku, s iznimkom Turske, s kojom Poljska nije imala kontakt poput Hrvatske. Upravo zbog konteksta jezičnog posuđivanja i boljeg razumijevanja kako su poljski i hrvatski usvojili lekseme iz drugih jezika, važno je bilo opisati društvene, povijesne i geografske okolnosti u kojima su se narodi,

a time i jezici nalazili, što je predstavljeno u sklopu analize. Opisivanjem različitih okolnosti dobili smo jasniju sliku kada određeni jezik ima utjecaj na modno-odjevni korpus hrvatskog i poljskog jezika. Budući da je u diplomskom radu riječ o procesu jezičnog posuđivanja, ključno je bilo objasniti što se pod tim pojmom podrazumijeva. U procesu jezičnog posuđivanja dolazi do prilagodbe stranih riječi jezika davatelja u jezični sustav jezika primatelja, stoga smo u radu prikazali fonološku (nulta, djelomična ili kompromisna i slobodna transfonemizacija) i morfološku (nulta, kompromisna i potpuna transmorfemizacija) adaptaciju leksema. Zbog sličnosti fonoloških sustava talijanskog i hrvatskog jezika, replike se najčešće oblikuju nultom transfonemizacijom, ali uz talijanizme, nultom transfonemizacijom obiluju i replike iz njemačkog jezika. Promatrajući fonološke i morfološke adaptacije hrvatskih i poljskih replika možemo utvrditi kako se većina primjera prilagodila nultom transfonemizacijom i nultom transmorfemizacijom, dok do značajnijih promjena dolazi kada strana riječ nije tako lako prilagodljiva jezičnim sustavima hrvatskog i poljskog jezika.

Kraj analize leksema završen je potpoglavljem u kojem se osvrćemo na lekseme koji sadrže ime, a radi se o primjerima koji su nastali terminologizacijom osobnih ili mjesnih imena te ih u korpusu imamo ukupno četiri, od čega su dva primjera engleskog, jedan primjer francuskog i jedan primjer ukrajinskog podrijetla.

Na samom kraju diplomskog rada nalazi se popis modno-odjevnih predmeta, odnosno korpus koji je u radu analiziran. Primjeri su zapisani u parovima na način da prvo dolazi poljski naziv predmeta, a zatim hrvatski naziv istog predmeta. Svaki od primjera u korpusu je objašnjen pomoću definicije.

Jezično posuđivanje odigralo je veliku i bitnu ulogu u stvaranju modno-odjevnog nazivlja hrvatskog i poljskog jezika, što smo ovim radom potvrdili. Sama vjerojatnost da oba jezika preuzimaju isti naziv iz istog jezika davatelja je velika, a to potvrđuje i 26 parova primjera iz korpusa, poput bluze (*franc.*), kardigana (*engl.*), tunike (*lat.*) i fraka (*njem.*), međutim značajna je i vjerojatnost da za isti odjevni predmet oba jezika posegnu u isti jezik davatelj, ali za drugom riječi, što pokazuje 12 parova primjera, kao što su džinsy (*engl. jeans*) / traperice (*engl. trapper*), marynarka (*tal. marinara*) / sako (*tal. sacco*) i falbana (*franc. falbala*) / volan (*franc. volant*).

7. Popis modno-odjevnih predmeta

Korpus sadržava naziv modnog ili odjevnog predmeta na poljskom jeziku, zatim slijedi naziv istog tog predmeta na hrvatskom jeziku, a oba primjera popraćena su izvornim nazivom zapisanim u zagradi. Naposljetku nakon svakog primjera dolazi definicija modnog ili odjevnog predmeta.

1. polj. bandana (*engl.* bandanna), hrv. marama (*tur.* mahrama) – dio ženske odjeće kojim se pokriva glava, prema običajima može imati različite boje i vezati se na različite načine (HJP pregledano: 23. II. 2022.)
2. polj. beret (*lat.* birretum, *franc.* béret), hrv. beretka (*franc.* béret) – vrsta okrugle suknene kape bez oboda koja se navlači na glavu (Štimac 2008: 201)
3. polj. bluza (*franc.* blouse), hrv. bluza (*franc.* blouse) – vrsta ženske natkošulje do pasa, obično dugih rukava (Isto)
4. polj. bransoleta (*franc.* bracelet), hrv. bračolet (*tal.* braccialetto), *reg.* – narukvica (HJP pregledano: 23. II. 2022.)
5. polj. bryczesy (*engl.* breeches), hrv. bričes (*engl.* breeches) – jahaće hlače, uske, samo u bokovima na vanjskoj strani široke, sežu do iznad slabina i nose se obično uz čizme (Štimac 2008: 203)
6. polj. but (*lat.* botta), hrv. čizma (*tur.* çizme) – obuća koja seže do koljena ili preko koljena (Isto: 206)
7. polj. czepek (*prasl.* *čerѣкъ), hrv. bonnet (*franc.* bonnet) – ženski šešir bogato ukrašen vrpčama koje se vezuju ispod brade, obvezatan dio damske garderobe u XVIII. i XIX. st. (HJP pregledano: 23. II. 2022.)
8. polj. dekolt (*franc.* décolleté), hrv. dekolte (*franc.* décolleté) – otvor ispod vrata iznad haljine ili bluze (Štimac 2008: 206)
9. polj. dublet (*franc.* doublet), hrv. doublet (*franc.* doublet) – vatirani haljetak krojen uz tijelo, ponekad je ispod struka dodana malena „suknjica” (Peacock 2007: 216); 2. muška košulja od postavljenog lana koja se nosila između gornje i donje tunike (Grau 2013: 122)
10. polj. džinsy (*engl.* jeans), hrv. traperice (*engl.* trapper) – hlače od karakterističnog, obično plavog pamučnog platna krojene po uzoru na radna odijela američkih traperera i farmera (HJP pregledano: 23. II. 2022.)

11. polj. falbana (*franc.* falbala), hrv. volan (*franc.* volant) – ukrasne, lagane čipke ili trake koje ukrašavaju opravu; nabrana traka od tankog širokog materijala (Štimac 2008: 231)
12. polj. frak (*njem.* Frack), hrv. frak (*njem.* Frack) – najsvječanije muško odijelo za društvene i svečane prigode (Štimac 2008: 209); pojednostavljeni habit, produžen s dva duga i uska skuta, pojavio se u doba Luja XV. (Grau 2013: 123)
13. polj. garderoba (*franc.* garde-robe), hrv. garderoba (*franc.* garde-robe) – 1. ormar za odjeću i rublje, 2. sva odjeća koju netko posjeduje (HJP pregledano: 23. II. 2022.)
14. polj. garnitur (*franc.* garniture), hrv. muško odijelo (*odjenuti*: o (b)- +prasl. *děti (rus. det', polj. dziać) – odjevni predmet od više dijelova načinjenih od istog materijala (Štimac 2008: 218)
15. polj. golf (*franc.* col roulé), hrv. dolčevitka (*tal.* dolcevita) – majica ili vunena vesta s ovratnikom koji priliježe uz vrat (HJP pregledano: 23. II. 2022.)
16. polj. gorset (*franc.* corset), hrv. korzet (*franc.* corset) – steznik, vrsta kalupa za davanje oblika tijelu (Štimac 2008: 215)
17. polj. halka (*prasl.* chala), hrv. podsuknja (pod- + *prasl.* *sukati) – dio ženskog rublja, donja suknja (Isto: 222)
18. polj. kalosz (*franc.* galoché), hrv. kaljača (*prasl.* i *stsl.* kalъ) – gumena cipela koja se obuva na cipele kao zaštita od vlage i blata (Isto: 213)
19. polj. kamizelka (*franc.* camisole), hrv. prsluk (*prasl.* i *stsl.* пръсь) – dio muške i ženske odjeće bez ovratnika i rukava koji pokriva prsa i pleća (Isto: 224)
20. polj. kardigan (*engl.* cardigan), hrv. kardigan (*engl.* cardigan) – prsluk s dugim rukavima, džepovima i dugmetima na grudima (Isto: 214)
21. polj. klapa (*njem.* Klappe), hrv. rever (*franc.* revers) – (po)suvratak, posuvraćeni prsni dio ovratnika (Isto: 225)
22. polj. kombinezon (*franc.* combinaison), hrv. kombinezon (*franc.* combinaison) – 1. široke hlače s naramenicama ili rukavima, služe obično kao radno odijelo, 2. posebno dizajnirano odijelo za specijalne namjene (HJP pregledano: 23. II. 2022.)
23. polj. kołnierz (*st.franc.* collier), hrv. kolar (*tal.* collare) – *reg.* ovratnik (HJP pregledano: 23. II. 2022.)
24. polj. kostium (*franc.* costume), hrv. kostim (*franc.* costume) – 1. žensko odijelo koje se sastoji od suknje i kaputića od istog materijala, 2. općenito način kako se čovjek oblači, odijelo koje se nosi prema mjestu i okolnostima, 3. odijela glumaca u kazalištu (Štimac 2008: 90)

25. polj. koszula (*lat. casula*), hrv. košulja (*lat. casula*) – odjevni predmet, gornje rublje za gornji dio tijela (Isto: 215)
26. polj. koszula w stylu królowej (*franc. chemise à la reine, robe en chemise*), hrv. bijela muslin (*franc. mousseline*), haljina slična *chemise* popularna u XVIII. stoljeću
27. polj. kozak (*ukr. kozák*), hrv. visoke čizme (*tur. çizme*) – čizme do koljena, namjenjene za nošenje zimi (polj. but z wysoką cholewką, przeznaczony do noszenia zimą, WSJP pregledano: 24. II. 2022.)
28. polj. krawat (*franc. cravate*), hrv. kravata (*franc. cravate*) – traka od svilene ili vunene tkanine skrojene da se veže oko vrata ili ispod ovratnika, odnosno povrh njega (Štimac, 2008: 90)
29. polj. krynolina (*tal. crinolino*), hrv. krinolina (*franc. crinoline*) – široka, zvonolika obručima napeta sukinja, u modi u Francuskoj oko 1840. (HJP pregledano: 24. II. 2022.)
30. polj. kryza (*njem. Krös, Kresen*), hrv. mlinsko kolo (*engl. ruff*) – okrugli, gusto naboran ovratnik od uškrobljena tankog batista (Peacock 2007: 220)
31. polj. kurtka (*rum. scurtă, mađ. kurta, lat. curtus*), hrv. jakna (*njem. Jacke, engl. jacket, tal. giacca*) – kratki ljetni ili kućni kaput, naziv za kaput koji materijalom odudara od ostalog odijela (Štimac 2008: 213)
32. polj. lakierek (*engl. lacquer, njem. lackieren*), hrv. lakirana cipela (*njem. Lack ← tal. lacca ← arap. lakk ← perz. lák; mađ. cipellö, cipő*) – obučalo od kože koje pokriva stopalo i ponekad gležanj (Isto: 204)
33. polj. legginsy (*engl. leggings*), hrv. tajice (*engl. tights*) – ženske hlače od rastezljivog materijala koje prijanjaju uz nogu cijelom dužinom (HJP pregledano: 24. II. 2022.)
34. polj. mankiet (*tal. manichetto*), hrv. manšeta (*franc. manchette*) – posuvraćen donji dio rukava košulje ili bluze; posuvraćen donji dio nogavice, na košulji (Štimac 2008: 216)
35. polj. marynarka (*tal. marinara*), hrv. sako (*tal. sacco*) – kratki kaput skrojen s hlačama ili bez njih od istovrsne tkanine (Isto: 226)
36. polj. negliż (*franc. négligé*), hrv. negliže (*franc. négligé*) – jutarnja haljina za po kući (Isto: 218)
37. polj. pantalony (*franc. pantalon*), hrv. pantalone (*franc. pantalon*) – dugačke hlače prihvaćene od vremena Francuske revolucije kad su zamijenile hlače duljine do koljena (HJP pregledano: 24. II. 2022.)
38. polj. pantofel (*njem. Pantoffel*), hrv. pantofule (*njem. Pantoffel*) – duboke tople i zatvorene papuče (HJP pregledano: 24. II. 2022.)

39. polj. pasterka (*polj.* pasterz ← *psl.* *pastyrъ), hrv. bergère šešir / pastirski šešir (*franc.* bergère) – ženski šešir sa širokim i dolje povijenim obodom, (polj. damski kapelus z szerokim i wygiętym ku dołowi rondem, WSJP pregledano: 24. II. 2022.)
40. polj. peleryna (*franc.* pelerin), hrv. pelerina (*franc.* pelerin) – plašt protiv nevremena bez rukava s otvorima za ruke (Štimac 2008: 221)
41. polj. peruka (*franc.* perruque), hrv. perika (*njem.* Perücke ← *franc.* perruque ← *tal.* perrucca) – posebno složena i uređena kosa ili imitacija kose koja se nosi umjesto prirodne ili preko prirodne kose; vlasulja (HJP pregledano: 24. II. 2022.)
42. polj. płaszcz (*prasl.* *plaščь), hrv. kaput (*tal.* cappotto) – dio odjeće koji se nosi preko druge odjeće za zaštitu od vjetra i hladnoće (Štimac 2008: 213)
43. polj. polonezka (*franc.* robe à la polonaise), hrv. poloneza ili kraljičina haljina (*franc.* polonaise) – skromna svečana haljina, sastoji se od tri skuta, dva krila i repa, malog prsluka bez rukava koji prijanja uz steznik, donje haljine i bluze koja se kopča sprijeda, a rukavi su kratki i ukrašeni čipkom (Grau 2013: 67–68)
44. polj. pumpy (*njem.* Pumphose), hrv. pumperice (*njem.* Pumphose) – stil muških, polukratkih hlača, zakopčanih ispod koljena, a komotnih u bokovima (Štimac 2008: 224)
45. polj. redingot (*engl.* riding coat), hrv. redengot (*franc.* redingote ← *engl.* riding-coat: jahaći kaput) – dugački kaput koji pristaje uz struk i ističe ramena s dvorednim kopčanjem (Štimac 2008: 225); 1. izvorno, engleski jahaći kaputić (XVIII. st.); 2. dugačak dvoredni muški kaput, prilježno u struku i obično crne boje, vrlo moderan u cijeloj Europi u XIX. st.; 3. ženski dugačak kaput s velikim ravnim ovratnikom (XIX. st.) (HJP pregledano: 24. II. 2022.)
46. polj. skarpetka (*tal.* scarpetta), hrv. čarapa (*tur.* çorap ← *arap.* gäwräb ← *perz.* gūrāb) – pleteni ili platneni dio obuće koji obuva i štiti (Štimac 2008: 206)
47. polj. spodnie (*prasl.* *jъzpodънь), hrv. hlače (*holče ← *lat.* calcea) – dio odjeće koji od pasa pokriva noge (Isto: 212)
48. polj. spódnica (*prasl.* *jъzpodънь), hrv. sukinja (*prasl.* *sukati: plesti, okretati (*rus.* sukát', *polj.* sukmana: sukinja) ← *lit.* suhti: vrjeti) – ženski odjevni predmet koji pokriva dio tijela od struka nadalje (Isto: 227)
49. polj. stanik (*prasl.* *stanъ), hrv. grudnjak (*prasl.* *grōdъ) – dio ženskog rublja za zaštitu grudi (Isto: 210)

50. polj. suknia w stylu angielskim (*franc.* robe à l'anglaise), hrv. zatvoreni tip haljine s prednje i stražnje strane u gornjem dijelu, a gdje je grudnjak spojen pomoću nabora sa suknjom (Žebrowska 2019: 92)
51. polj. suknia w stylu tureckim (*franc.* robe à la Turque), hrv. duga u turskom stilu popularna 80-ih godina XVIII. stoljeća
52. polj. suknia w stylu czerkieskim (*franc.* robe à la circassienne), hrv. varijacija poloneze ukrašena s orijentalinim resama ili krznom
53. polj. suknia w stylu lewity, czyli starotestamentowego pomocnika kapłana (*franc.* robe à la levite), hrv. haljina kasnog XVIII. stoljeća s dugim rukavima i šlepom
54. polj. suknia (*prasl.* *sukъńa), hrv. haljina (*prasl.* *xala, *xalъ) – jednodijelni gornji ženski odjevni predmet koji pokriva trup i dio nogu (Isto)
55. polj. surcot (*franc.* surcot), hrv. surcoat (*franc.* surcot) – gornja haljina iz XIII. i XIV. stoljeća (Grau 2013: 126)
56. polj. sweter (*engl.* sweater), hrv. sviter, pulover (*engl.* sweater, *engl.* pullover) – pletena vunena natkošulja dugih rukava koja se navlači preko glave uzdignutih ruku (Štimac 2008: 224)
57. polj. sylwetka (*franc.* silhouette), hrv. silueta (*franc.* silhouette) – obris, kontura (HJP pregledano: 24. II. 2022.)
58. polj. szal (*franc.* chale ← *perz.* szal), hrv. šal (*engl.* shawl ← *perz.* šāl) – četvorinasti komad tekstila koji žene nose za pokrov ramena i vrata (Štimac 2008: 228)
59. polj. szata (*prasl.* *šata / *šatъ), hrv. ruho (*prasl.* *ruxo) – odjeća, haljina; roba (HJP pregledano: 24. II. 2022.)
60. polj. szustokor (*franc.* justaucorps), hrv. habit (*lat.* habitus) – vrsta redengota s donjim dijelom u obliku štofaste suknje koji zamjenjuje redengot krajem vladavine Luja XIV., a nakon raznih promjena postaje habit u doba Luja XVI. (Grau 2013: 124)
61. polj. tabard (*franc.* tabard), hrv. tabar (*tal.* tabarro) – otmjeni ogrtač ili kabanica (HJP pregledano: 24. II. 2022.)
62. polj. toaleta (*franc.* toilette), hrv. toaleta (*franc.* toilette) – 1. predmeti za dotjerivanje vanjštine, 2. način ženskog odijevanja; ženska odjeća i njezina vanjšina ocjenjivani kao cjelina (Štimac 2008: 229)
63. polj. top (*engl.* top), hrv. top (*engl.* top) – ženska bluza (obično majica) bez rukava koja se nosi tako da se vidi ispod druge, gornje bluze (HJP pregledano: 24. II. 2022.)
64. polj. trampki (*engl.* tramp), hrv. tenisice (*engl.* tennis) – lagana suvremena obuća, obično mladih osoba, prvobitno sportska (HJP pregledano: 24. II. 2022.)

65. polj. trikorn (*franc. tricorné*), hrv. trorogi šešir (tro- + *prasl. i stsl. roгъ*) – šešir od pusta s tri roga koji je doživio brojne inačice od Luja XIV. do Carstva (Grau 2013: 127)
66. polj. tunika (*lat. tunica*), hrv. tunika (*lat. tunica*) – vrsta natkošulja iz doba Rimljana; bluza dugih rukava u ženskoj modi (Štimac 2008: 229)
67. polj. tweed (*engl. tweed*), hrv. tvid (*engl. tweed*) – vunena tkanina izatkana unakrsnim načinom tkanja i neodređenih boja i uzoraka (Isto: 230)
68. polj. welon (*tal. velo*), hrv. veo (*lat. velum*) – komad vrlo tanke, lagane i prozirne tkanine koji se, u raznim oblicima ženskog odijevanja, nosi preko lica ili preko glave i niz pleća (HJP pregledano: 24. II. 2022.)
69. polj. zbroja (*prasl. *sb-brojiti*), hrv. oklop (o (b)- + sklop (s- + ekspr. ≈ rus. klopotát')) – metalna odjeća koja štiti od neprijateljeva oružja (HJP pregledano: 24. II. 2022.)
70. polj. žakiet (*franc. jacquet*), hrv. jakna (*engl. jacket, njem. Jacke, tal. giacca*) – kratki ljetni ili kućni kaput, naziv za kaput koji materijalom odudara od ostalog odijela (Štimac 2008: 213)
71. polj. žabot (*franc. jabot*), hrv. žabo (*franc. jabot*) – čipka ili nabrani komad tkanine pod vratom na ženskoj bluzi (Isto: 232)

8. Literatura

Anić, Vladimir; Goldstein, Ivo. 2007. *Rječnik stranih riječi*. Zagreb: Europapress Holding i Novi liber.

Anić, Vladimir; Goldstein, Ivo. 1999. *Rječnik stranih riječi*. Zagreb: Novi liber.

Arcta, Michał. 1921. *Słownik wyrazów obcych: 25 000 wyrazów, wyrażeń, zwrotów i przysłów cudzoziemskich, używanych w mowie potocznej i w prasie polskiej*. Varšava: Wydawnictwo M. Arcta.

Batan, Matea. 2016. *Obrada leksikologije u srednjoškolskim udžbenicima hrvatskog jezika*. Diplomski rad. Filozofski fakultet Sveučilišta U Zagrebu. URL: <http://darhiv.ffzg.unizg.hr/id/eprint/6014/> (Pregled: 20. VI. 2022.)

Barthes, Roland. 2002. Odjeća kao znakovni sustav. U: Ur. M. Uzelac. *Moda: povijest, sociologija i teorija mode*. Zagreb: Školska knjiga.

Black, Jeremy. 2020. *Povijest Europe: od prapovijesti do 21. stoljeća*. Varaždin: Stanek.

Bochnakowa, Anna. 2012. *Wyrazy francuskiego pochodzenia we współczesnym języku polskim*. Krakov: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego.

Borejszo, Maria. 2007. *Zapożyczenia włoskie we współczesnej polszczyźnie*. Poznań: Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza.

Boucher, François. 2004. *Historia mody*. Varšava: Arkady.

Butazzi, Grazietta. 2002. Odjeća kao znakovni sustav. U: Ur. M. Uzelac. *Moda: povijest, sociologija i teorija mode*. Zagreb: Školska knjiga.

Cvitan-Černelić, Mirna. 2002. Odjeća kao znakovni sustav. U: Ur. M. Uzelac. *Moda: povijest, sociologija i teorija mode*. Zagreb: Školska knjiga.

Dabo-Denegri, Ljuba. 2005. Hrvatski u dodiru s francuskim jezikom. U: Ur. L. Sočanac, *Hrvatski jezik u dodiru s europskim jezicima: prilagodba posuđenica*. 115–149. Zagreb: Nakladni zavod Globus.

Deslandres, Yvonne. 2002. Odjeća kao znakovni sustav. U: Ur. M. Uzelac. *Moda: povijest, sociologija i teorija mode*. Zagreb: Školska knjiga.

Dragičević, Dragica. 2005. Hrvatski u dodiru s njemačkim jezikom. U: Ur. L. Sočanac, *Hrvatski jezik u dodiru s europskim jezicima: prilagodba posuđenica*. 85–115. Zagreb: Nakladni zavod Globus.

Dubisz, Stanisław. 1999. Leksykologia i jej miejsce w językoznawstwie. U: Ur. S. Dubisz, *Nauka o języku dla polonistów*. 327–332. Varšava: Książka i Wiedza.

Dubisz, Stanisław. 1999. Jak leksemy znaczą. U: Ur. S. Dubisz, *Nauka o języku dla polonistów*. 334–337. Varšava: Książka i Wiedza.

Dubisz, Stanisław. 1999. Typy zmian znaczeniowych. U: Ur. S. Dubisz, *Nauka o języku dla polonistów*. 339–344. Varšava: Książka i Wiedza.

- Esih, Ivan. 1942. *Turcizmi: rječnik turskih, arapskih i perzijskih riječi u hrvatskom književnom jeziku i pučkom govoru s pregledom nove turske abecede i slovnice*. Zagreb: vlastita naklada.
- Filipović, Rudolf. 1986. *Teorija jezika u kontaktu: uvod u lingvistiku jezičnih dodira*. Zagreb: Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti: Školska knjiga.
- Gajos, Mieczysław. 2020. *Fonetyka i ortografia dźwięku języka francuskiego*. Łódź: Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego.
- Galović, Filip. Romanski elementi u nazivlju odjevnih predmeta, obuće i modnih dodataka u milnarskome idiomu. *Čakavska rič 1-2 (41)*: 159–188.
- Gluhak, Alemko. 1993. *Hrvatski etimološki rječnik*. Zagreb: August Cesarec.
- Gluhak, Alemko. 1999. Neke praslavenske riječi u hrvatskom. U: *Hrvatski dijalektološki zbornik 11*. 11–20. Zagreb: Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti.
- Grau, François-Marie. 2013. *Povijest odijevanja*, Zagreb: Jesenski i Turk, Kulturno informativni centar.
- Gussmann, Edmund. 2004. *The irrelevance of phonetics : the Polish palatalisation of velars*. Poznań: Uniwersytet im. Adama Mickiewicza. URL: https://www.researchgate.net/publication/30456667_The_irrelevance_of_phonetics_the_Polish_palatalisation_of_velars (Pregled: 9. IV. 2022.).
- HJP = Hrvatski jezični portal. URL: <https://hjp.znanje.hr/>
- Kania, Stanisław; Tokarski, Jan. 1984. *Zarys leksykologii i leksykografii polskiej*. Varšava: Wydawnictwo Szkolne i Pedagogiczne.
- Klaić, Bratoljub. 1988. *Rječnik stranih riječi*. Zagreb: Nakladni zavod Matice hrvatske.
- Kordeš, Ivančica. 2016. *Turcizmi u hrvatskom jeziku*. Diplomski rad. Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.
- Kostecka-Sadowa, Anna. 2017. Zapożyczenia leksykalne w języku przesiedleńców z Trembowli i Wierzbowiec na Podolu. *Prace językoznawcze XIX (4)*: 79–92.
- Ladan, Tomislav. 1991. Orientalizmi u Općoj enciklopediji. *Radovi Leksikografskog zavoda „Miroslav Krleža“ 1*: 263–267.
- Lewaszkiwicz, Tadeusz. 2015. Lewaszkiwicz Wpływ języka niemieckiego na system gramatyczny języka ogólnopolskiego (na tle wpływów innojęzycznych). *Internationale Konferenz des Sorbischen Instituts*: 90–120.
- Linde, Samuel Bogumił. 1807.–1814. *Słownik języka polskiego*. Varšava.
- Lurie, Alison. 2002. Odjeća kao znakovni sustav. U: Ur. M. Uzelac. *Moda: povijest, sociologija i teorija mode*. Zagreb: Školska knjiga.
- Ljubičić, Maslina. 2011. *Posuđenica i lažni parovi: hrvatski, talijanski i jezično posredovanje*. Zagreb: FF-press.
- Markowski, Andrzej. 2001. *Wielki słownik wyrazów obcych i trudnych*. Varšava: WILGA.

Mažuran, Ive. *Povijest Hrvatske od 15. do 18. stoljeća*. URL: https://www.academia.edu/3749487/POVIJEST_HRVATSKE_OD_15_DO_18 (Pregled: 10. IV. 2022.)

Melvinger, Jasna. 1989. *Leksikologija*. Osijek: Pedagoški fakultet.

Menac, Antica. 2005. Hrvatski u dodiru s ruskim jezikom. U: Ur. L. Sočanac, *Hrvatski jezik u dodiru s europskim jezicima: prilagodba posuđenica*. 149–179. Zagreb: Nakladni zavod Globus.

Moguš, Milan; Pintarić, Neda. 2002. *Poljsko-hrvatski rječnik*. Zagreb: Školska knjiga.

Моклиця, Андрій. 2018. *Leksykologia współczesnego języka polskiego*. Луцьк : СНУ імені Лесі Українки.

Nie całkiem obce. 2016. Ur. M. Szewczyk. Varšava: Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego.

Nikolić-Hoyt, Anja. 2005. Hrvatski u dodiru s engleskim jezikom. U: L. Sočanac, *Hrvatski jezik u dodiru s europskim jezicima: prilagodba posuđenica*. 179–205. Zagreb: Nakladni zavod Globus.

Nowak, Tomasz. 2007. *Nauka o języku w teorii i zadaniach*. Varšava: Dom Wydawniczy Bellona.

Nowowiejski, Bogusław. 2010. W sprawie wpływów języka niemieckiego na polszczyznę. *Poznańskie Studia Polonistyczne. Seria Językoznawcza* 17 (37): 113-129.

Oczko, Anna. 2010. *Zapożyczenia południowosłowiańskie w języku rumuńskim w XVI i XVII wieku*. Doktorska disertacja. Wydział filologiczny Uniwersytetu Jagiellońskiego u Krakovu. URL:

https://ruj.uj.edu.pl/xmlui/bitstream/handle/item/41490/oczko_zapozyczenia_poludniowoslowianskie_w_jezyku_rumunskim_2010.pdf?sequence=1&isAllowed=y (Pregled: 5. IV. 2022.).

Pintarić, Neda. 2022. Habitemi. Slični osmojezični slavenski korijeni u nazivima odjeće i obuće. *Rad u rukopisu*.

Prelog, Andrea. 2011. *Imenice ženskog roda od praslavenskog i staroslavenskog do suvremenog hrvatskog jezika*. Diplomski rad. Filozofski fakultet Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku. URL: <https://dabar.srce.hr/islandora/object/ffos%3A3560> (Pregled: 5. IV. 2022.).

Ravlić, Slaven. 2006. *Hrvatska opća enciklopedija*. Zagreb: Leksikografski zavod „Miroslav Krleža“.

Ripić, Katarina. 2020. *Modno nazivlje u suvremenim modnim časopisima*. Diplomski rad. Filozofski fakultet Sveučilište Jurja Dobrile u Puli. URL: <https://dabar.srce.hr/islandora/object/unipu%3A5334> (Pregled: 5. IV. 2022.).

Rojnica, Kristina. 2015. Od vertugade do krinoline – konstrukcije ispod suknje kroz stoljeća. *Tedi: međunarodni interdisciplinarni časopis* 5 (5): 60–67.

Sławski, Franciszek. 1974. *Słownik prasłowiański Tom 1 (A-B)*. Wrocław, Varšava, Krakov, Gdanjsk: Zakład Narodowy imienia Ossolińskich.

- Sočanac, Lelija. 2005. Hrvatski u dodiru s talijanskim jezikom. U: Ur. L. Sočanac, *Hrvatski jezik u dodiru s europskim jezicima: prilagodba posuđenica*. 19–51. Zagreb: Nakladni zavod Globus.
- Štimac, Vlatka. 2008. *Hrvatsko modno-odjevno nazivlje: jezična analiza modnih časopisa od 1918. – 1941*. Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada.
- Trotz, Michał Abraham. 1764. *Nowy dykcyonarz to iest Mownik polsko-niemiecko-francuski*. Lipsk.
- Wiśniakowska, Lidia. 2010. *Słownik zapożyczeń angielskich w polszczyźnie*. Varšava: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Witalisz, Alicja. 2018. Polish Anglicisms in the fields of leisure, fashion and entertainment against historical background. *Revista de Lenguas para Fines Específicos 1* (24): 142–165.
- WSJP = *Wielki słownik języka polskiego*. URL: <http://www.wsjp.pl>
- Zdanowicz, Aleksander. 1861. *Słownik języka polskiego część 1 (A-O)*. Wilno: Własność wydawcy.
- Zdanowicz, Aleksander. 1861. *Słownik języka polskiego część 2 (P-Ż)*. Wilno: Własność wydawcy.
- Žagar-Szentesi, Orsolya. 2005. Hrvatski u dodiru s mađarskim jezikom. U: Ur. L. Sočanac, *Hrvatski jezik u dodiru s europskim jezicima: prilagodba posuđenica*. 51–85. Zagreb: Nakladni zavod Globus.
- Żebrowska, Karolina. 2019. *Modowe rewolucje*. Krakov: Znak Horyzont.
- Żmigrodzki, Piotr. 2009. *Wprowadzenie do leksykografii polskiej*. Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego.

9. Sažetak

9.1. Sažetak

U ovom radu analizira se modno-odjevno nazivlje hrvatskog i poljskog jezika. Modno-odjevno nazivlje dvaju jezika u radu je utemeljeno pomoću knjige *Modowe rewolucje* autorice Karoline Žebrowske te predstavlja samo dio puno opširnijeg modno-odjevnog leksika. Analiza se temelji na proučavanju leksičkog posuđivanja iz jezika davatelja, kojih je u radu zastupljeno ukupno dvanaest, u jezik primatelj – hrvatski i poljski. Osim što je u analizi fokus na samom procesu jezičnog posuđivanja, bitno je i objasniti na koji način je svaki od dvanaest jezika davatelja utjecao na hrvatski i poljski jezik, čime ćemo i utvrditi koji jezik ima najveći utjecaj na stvaranje hrvatskog i poljskog modno-odjevnog nazivlja. Uz jezično posuđivanje važno je pokazati i samu adaptaciju posuđenih leksema, a adaptacija je prikazana na fonološkoj i morfološkoj razini.

KLJUČNE RIJEČI: *modno-odjevno nazivlje, leksem, leksikologija, jezično posuđivanje, jezik davatelj, jezik primatelj, hrvatski jezik, poljski jezik*

9.2. Streszczenie

Analiza leksykalna chorwackiej i polskiej terminologii modowej i odzieżowej

Artykuł analizuje terminologię modową i odzieżową języka chorwackiego i polskiego. Terminologia modowa i odzieżowa obu języków w pracy oparta jest na książce *Modowe rewolucje* Karoliny Żebrowskiej i stanowi tylko część znacznie obszerniejszego leksykonu mody i odzieży. Analiza opiera się na badaniu zapożyczeń leksykalnych z języka inicjalnego, z których dwanaście jest reprezentowanych w pracy, na język docelowy, czyli w tym przypadku chorwacki i polski. Oprócz tego, że analiza skupia się na samym procesie zapożyczenia językowego, ważne jest również wyjaśnienie, w jaki sposób każdy z dwunastu języków donatorów wpłynął na język chorwacki i polski, a tym samym ustalenie, który język ma największy wpływ na powstanie nazw w języku chorwackim oraz na polską terminologię

modową i odzieżową. Oprócz językowego zapożyczenia ważne jest również ukazanie adaptacji zapożyczonych leksemów, co ukazuje się na poziomie fonologicznym i morfologicznym.

SŁOWA KLUCZE: *terminologia mody i odzieży, leksem, leksykologia, zapożyczenie językowe, język inicjalny, język docelowy, język chorwacki, język polski*

9.3. Summary

Lexical analysis of Croatian and Polish fashion and clothing terminology

This paper analyzes the fashion and clothing terminology of the Croatian and Polish languages. The fashion and clothing nomenclature of the two languages in the paper is based on the book *Modowe rewolucje* by Karolina Żebrowska and represents only a part of a much more extensive fashion and clothing lexicon. The analysis is based on the study of lexical borrowing from the donor language, twelve of which are represented in the paper, into the recipient language – Croatian and Polish. In addition to the fact that the analysis focuses on the process of linguistic borrowing itself, it is also important to explain how each of the twelve donor languages influenced the Croatian and Polish languages, thereby determining which language has the greatest influence on the creation of Croatian and Polish fashion and clothing terminology. Along with linguistic borrowing, it is also important to show the adaptation of borrowed lexemes, which is shown on the phonological and morphological level.

KEY WORDS: *fashion and clothing terminology, lexem, lexicology, linguistic borrowing, donor language, recipient language, Croatian language, Polish language*